

GONIEC NADWIŚLAŃSKI

GŁOS POMORSKI

Jedynе pismo poranne na Pomorzu, poświęcone sprawom Stanu Średniego.

Redakcja i administracja w Grudziądzu, ul. Mickiewicza 9. Telefon 89. — Telefon relacji w nocny nr. 311 i 312. — Konto czekowe P. K. O. Poznań nr. 20747
Reprezentacja Gońca Nadwiślańskiego w Toruniu: Ul. Św. Ducha nr. 13. Telefon 56.

Nr. 76.

GRUDZIĄDZ — TORUŃ, sobota, dnia 31 marca 1928 r.

Rok IV.

Prowizorjum budżetowe za I kwartał 1928-29 przed plenum Sejmu.

Przemówienie wicepremiera Bartla.

Ustawę o nadzwyczajnych inwestycjach państwowych przekazano do Komisji budżetowej.

Warszawa, 29. 3. (PAT.) W związku z pierwszym czytaniem projektu ustawy nad prowizorjum budżetowe na okres od 1-go kwietnia do 30 czerwca 1928 r. zabrał na dzisiejszym posiedzeniu Sejmu głos p. wicepremier Bartel wygłaszając następujące przemówienie:

Wysoka Izbo!

Zgodnie z art. 21 Konstytucji Rząd przedłożył Izbie ustawodawczej prowizorjum budżetowe na I kwartał roku budżetowego 1928/29.

Równocześnie Rząd oddaje pod obrady Sejmu preliminarz budżetowy na rok 1928/29, a także projekt ustawy o nadzwyczajnych inwestycjach państwowych zarówno prowizorjum budżetowe jak i sprawę kredytów na nadzwyczajne inwestycje państwowe, domagające się uchwalenia przez obie Izby. Projekt robót inwestycyjnych obraca się w granicach 88 milj. 160 tys. złotych, których źródłem są rezerwy skarbu. Szczegółowe omawianie sytuacji finansowej i gospodarczej Państwa, o ile one wiążą się z budżetem, będą miały miejsce w debatach komisji, a jedynie konieczność pośpiechu zmusza mnie do wymuszenia się analizie przedłożeniem. Niech mi jednak wolno będzie stwierdzić, że równowaga budżetowa państwa obecnie jest silnie ugruntowana, przynosząc ponadto realną nadwyżkę. W związku z tem stwierdzam, że przeprowadzono reformę waluty oraz znacznie wzmocniono podkładki pod naszą walutę. Te dwa zasadnicze czynniki oddziaływały na stosunek kredytowy państwa na rynku międzynarodowym w ten sposób, że umożliwiły realizację programu inwestycyjnego w dziedzinie produkcji gospodarki samorządowej i państwowej, oraz znacznego rozszerzenia konsumpcji, nagrodzonej od wielu lat rynek wewnętrzny bez niebezpieczeństwa naruszenia równowagi bilansu płatniczego, ale i dla wewnętrznej sytuacji państwowej, stabilizacji waluty.

Zrównoważenie budżetu posiadało pierwszorzędne znaczenie i to nie tylko w dziedzinie czysto materialnej, lecz także i moralnej. W ten sposób kilka historycznych zaniedbań zostało naprawione, co dodało społeczeństwu otuchy i wiary.

Proszę Wysoką Izbę o uchwalenie tego przedłożenia, którego realizacja leży w interesie kraju.

Przemówienie p. wicepremiera Bartla przyjęte było oklaskami.

Dyskusja.

Warszawa, 29. 3. (PAT.) Po przemówieniu p. wicepremiera Bartla zabrał głos poseł Marek (P. P. S.), który na wstępie stwierdził, że prowizorjum budżetowe, przedłożone przez

Rząd, jest koniecznością państwa, ponieważ Rząd równocześnie przedkłada preliminarz budżetowy. Przetó mówca zaznaczył, że klub jego odkłada krytykę dotychczasowej polityki Rządu i jego zamierzeń na później. W tej chwili mówca ogranicza się jedynie do określenia stanowiska klubu w stosunku do niektórych momentów politycznych, związanych z prowizorjum. Mówca m. in. zarzuca Rządowi, że nie wykorzystał dostatecznie uprawnień w sierpniu 1926 r. i nie rozwiązał wówczas Sejmu, jak również nie rozpisał nowych wyborów.

Mówca poruszył w dalszym ciągu sprawę niektórych dekretów, jak o zniesieniu tymczasowego wydziału samorządowego o prawach wojewodów, ministrów oraz ustroju Sądów powszechnych i emisji pożyczki inwestycyjnej, która rzekomo wchodzi w życie bez aprobaty komisji kontrolnej — długów państwowych.

Przemówienie swoje poseł zakończył oświadczeniem: Co Rząd robić będzie? — Nie wiem! Ale my przystępujemy w tym nowym Sejmie do pracy w imię całego interesu państwa i szerokiej mas!

Z kolei zabrał głos p. min. Czechowicz, który wyjaśnił nieścisłości, jakie znalazły się w przemówieniu posła Marka, odnośnie do pożyczki inwestycyjnej.

Dekretem P. Prezydenta Rzplitej z dnia 6 lutego — mówił p. min. — została zarządzona pożyczka inwestycyjna na kwotę 50 milionów złotych. Pożyczka ta ma być przeznaczona wyłącznie na akcję budowlaną, na budowę domów dla bezdomnej inteligencji i mas robotniczych (oklaski). Więć dziwi mnie bardzo stanowisko przedstawiciela P. P. S. w tej sprawie. Prawdą jest, że parlamentarna komisja długów państwowych, która nie odmówiła nam podpisu dla innych pożyczek, dla tej pożyczki właśnie podpisu odmówiła. Wskutek tego Rząd żadnego rozporządzenia wykonawczego do wspomnianego dekretu nie wydał i wstrzymał emisję tej pożyczki, licząc na to, że może nowa komisja, którą Sejm

ten wyłoni będzie miała zrozumienie dla tych potrzeb.

Następnie przemawiał poseł Dymitr Lewicki (klub ukraiński), który zaznaczył, że klub jego głosować będzie przeciwko ustawie. Kolejny mówca poseł Rybarski (klub Narodowy), uważa dyskusję pierwszego czytania za niewskazaną, gdyż nad poruszeniem tych zagadnień — będzie się miało czas zastanowić przy określeniu stosunku do Rządu.

Z kolei poseł Grünbaum (koło żyd.) oświadczył, że klub jego głosować będzie za odesłaniem prowizorjum do komisji, aby podkreślić, że stosunek klubu do Rządu pozostaje niezmienny. W Sejmie — oświadczył mówca — bronie będziemy prawa kontroli Izby nad Rządem. Stosunek nasz do Rządu będzie rzeczowy.

Mówca podkreślił dalej, że tylko jego klub reprezentuje mniejszość żydowską, zasiadającą w B. B. W. R.

Dla sprostowania zabrał głos pos. Kirschbraun, który oświadczył, że nie należy do ludzi, dla których polemika z pos. Grünbaumem jest miłą. Uważa go za demagoga, którego argumenty z żadną zdrową myślą i realizacją żydów nie liczą się. Zwrócił się następnie mówca bezpośrednio do posła Grünbauma, protestując przeciwko jego twierdzeniu, jakoby on tylko miał prawo przemawiać w imieniu żydów.

Na wniosek posła Chacińskiego (Ch. D.) dyskusję przerwano, poczem ustawę o nadzwyczajnych inwestycjach państwowych pierwszego czytania odesłano do komisji budżetowej.

Natomiast preliminarz budżetowy spadł z porządku dziennego. Zamykając posiedzenie Sejmu, marsz. Daszyński oznajmił, że dziś o godz. 6 po poł. zbierze się komisja budżetowa, która zajmie się sprawą ustawy o nadzwyczajnych inwestycjach państwowych.

Następne plenarne posiedzenie Sejmu wyznaczone zostało na dzień 30 bm., godz. 4 popołudniu.

Posiedzenie sejmowej Komisji budżetowej

Przemówienie min. skarbu

Warszawa, 29. 3. (PAT.) Dziś o godz. 6 popoł. zebrała się sejmowa komisja budżetowa. Posiedzenie otworzył marszałek Sejmu Daszyński. — Marszałek Daszyński twierdził, iż według przyjętego systemu, przewodnictwo komisji budżetowej przypada w udziale najliczniejszemu klubowi, to jest bezpartyjnemu Blok. Współpr. Rządu, przy czym zwrócił się do członków Bezpartyjnego Bloku z zapytaniem, czy Blok zechce wyasygnować przewodniczącego. Imieniem Bezpartyjnego Blo-

ku, poseł Polakiewicz oświadczył, iż na przewodniczącego komisji budżetowej Bezpartyjnego Bloku wyznaczył posła Byrkę. Poseł Byrka objawiając przewodnictwo, zaproponował odroczenie sprawy wyboru zastępcy przewodniczącego, oraz wystąpił nad referatem prowizorjum budżetowego na pierwszy kwartał roku budżetowego 1928/29, p. prof. Krzyżanowskiego.

Warszawa, 29. 3. (PAT.) W związku ze zniesieniem prowizorjum budżetowego na

pierwszy kwartał 1928/29 oraz preliminarza budżetowego 1928/29 komisji budżetowej Sejmu, wygłosił dziś obszernie przemówienie p. minister skarbu Czechowicz. P. minister stwierdził, że rok budżetowy 1927/28 za okres 11 miesięcy wykazuje 250,6 milionów zł. nadwyżki dochodów nad wydatkami. Budżet na rok przyszły preliminowany został przyjęty ostrożnie.

Równowaga budżetowa — oświadczył p. minister — stanowić winna kość pańszczyzną systemu finansowego. Dalej p. minister szczegółowo zanalizował rezultat polityki Rządu w latach 1926/27, które dały w wyniku rezerwy kasowe i możność przeznaczenia 88 milionów złotych na inwestycje państwowe.

Ministerstwo Skarbu opracowuje projekt podatku gruntowego, budowlanego i meljoracyjnego. Nawiązując do kwestji bilansu handlowego, p. minister podkreślił rozporządzenie p. Prezydenta Rzplitej z dnia 13 lutego o podwyżce taryfy celnej oraz znaczenie wzmoczenia polskiego eksportu drogą zwiększenia produkcji. Rok 1927 wykazuje wzrost wytwórczości niemal we wszystkich gałęziach przemysłu. Następnie p. minister podniósł znaczenie pożyczki stabilizacyjnej w listopadzie 1927 r. w kwocie 72 milion. dolarów, która przyczyniła się do przyływu kapitałów zagranicznych Polsce potrzebnych.

P. min. Skarbu wyraził głębokie przekonanie, że współpraca p. Dewey'a w roli doradcy, dzięki jego osobistemu zaletom przyczyni się w dużej mierze do dalszego pomyślnego rozwoju przemysłu polskiego. W dalszym ciągu p. minister oświadczył się za koniecznością prowadzenia nadal oszczędności. Kapitał własny zakładowy Banku Polskiego i zapasu wynosi obecnie 244 milion. zł. Pokrycie w obiegu biletów bankowych na 29 lutego br. wynosił 70 proc., Portfel wekslowy zwiększył się z 321,4 milion. na 31 grudnia 1926 r. do 465 milj. na dzień 31 grudnia 1927 r.

Wreszcie stwierdzając możliwość dalszego rozwoju Banku — p. min. zakończył — iż rozbudowa gospodarstwa polskiego wymaga szeregu lat pracy oraz harmonijnego zespolenia całego narodu wszystkich klas i warstw społecznych.

*

Warszawa, 29. 3. (PAT). Po przemówieniu p. ministra skarbu komisji budżetowej Sejmu, za-

brał głos referent pos. Krzyżanowski z Bezp. Bloku Wspólpr. Rządu. Referent oświadczył, że przyjmując prowizorium budżetowe wedle projektu rządowego z tą jednak zmianą, że pensje urzędnicze w kwartale od kwietnia do czerwca mają być wypłacone w tej samej wysokości, jak w kwartale od stycznia do marca bież. roku. Wynosi to ogółem 31.000.000 złotych nadzwyczajnego wydatku i pozwala na wypłacenie zasiłku w wysokości 45 proc. uposażenia. Wypłata przypadłaby na 1-go maja i 1 czerwca. Wskazywanie specjalnego pokrycia jest zbyteczne, gdyż budżet przewiduje 40 milj. nadwyżki. Gdyby ten sam wydatek zaszedł także w trzecim i czwartym kwartale roku bież., to Rząd uzależniałby wypłacenie tych sum od ustanowienia nowych podatków.

W dyskusji ogólnej pierwszy przemawiał pos. Diament P. P. S. Zdaniem mówcy przez uchwalenie prowizorium, opartego na preliminarzu budżetowym na rok 1928-29 przesądzi się wysokość budżetu preleminowanego. Następny mówca pos. Rybarski (Z. L. N.), nawiązując do powyższej uwagi posła Diamanta, stwierdził, iż jest to uchwalenie budżetu pod formą zaliczek, jak to się praktykuje w Anglii, na co niema u nas dostatecznych podstaw prawnych. Mówca jest za poprawką, aby prowizorium budżetowe było oparte nie na preliminarzu na rok 1928-29, lecz na budżecie na rok budżetowy ubiegły. Poseł Dąbski (Stro. Chł.) oświadczył, iż uważa prowizorium za konieczność

państwową, jednakże to, co zostało przedłożone, nie jest przewidywaniem, lecz żądaniem funduszu dyspozycyjnych na 3 miesiące. Za aprobowanie tegoż żądania, zaangażowałyby w dodatku Sejm, co do wysokości budżetu na cały rok. Mówca zarzuca Rządowi, iż przekroczył budżet 300 milionach. W końcu przemówienia oświadczył się za prowizorium w wysokości sum. podanych za czwarty kwartał 1927-28-29.

W odpowiedzi na zarzuty posła Dąbskiego, co do przekroczenia budżetu, zabrał głos p. minister skarbu Czechowicz, który m. i. stwierdził, że o ile budżet ten był przekroczony, to stało się z tego powodu, iż poprzednie budżety były w wielu pozycjach nierealne. Dotyczy to w szczególności pozycji wydatków na emerytury, renty, oraz pożywienie ludności i koni w budżecie wojskowym, wreszcie wydatki na uposażenia urzędnicze. Jeśli to przekroczenie wynikło przez wzrost cen, to Rządowi nie można w tym wypadku robić zarzutu. Propozycja co do oparcia prowizorium na budżecie ub. roku jest nie wykonana z powodu wzrostu cen.

Następny mówca p. Woźnicki (Wyzwolenie), stwierdził, że najlepiej byłoby uchwalić prowizorium 4 części budżetu zeszlorocznego, z tem, że w ciągu kilku dni możnaby zgłosić dodatkowo żądane kredyty.

Godzina 0.30 posiedzenie komisji trwa w dalszym ciągu.

Wybór wice-prezydenta miasta Torunia.

W czwartek, dnia 29 bm. odbyło się nadzwyczajne posiedzenie Rady Miejskiej miasta Torunia. Najwięcej interesującym punktem porządku dziennego był wybór wice-prezydenta. Przed przystąpieniem do głosowania, rada miejska p. Ludwik Makowski odczytał deklarację, w której oświadcza, że kandydaturę swoją wycofuje, nie chcąc być przedmiotem walk partyjnych na terenie Rady Miejskiej.

Deklarację tę — jak na to zasługiwał p. Makowski — przyjęto z humorem i docinkami. W pierwszym głosowaniu oddano 35 kartek. Absolutna większość 18. Przewodniczący Rady Miejskiej p. Antezak otrzymał 16 głosów, nadkomisarz Pol. Państw. p. Parzybok 11 głosów, Syndyk Magistratu miasta Torunia p. Tomaszewski 7 głosów. 1 kartka czysta. Ponieważ w pierwszym głosowaniu żaden z kandydatów nie otrzymał absolutnej

większości, przeto zarządzono drugie głosowanie, w którym również głosowało 35 radn. Pan Antezak otrzymał 18 głosów, p. Parzybok 10 głosów, p. Tomaszewski 6 głosów, 1 kartka czysta. Wobec powyższego wyniku głosowania p. Antoni Antezak został wybrany wice-prezydentem miasta Torunia.

Przytem zaznaczyć należy, że p. Antezak nie wniósł podania o nadanie mu stanowiska wiceprezydenta miasta, lecz radni miejscy w czasie posiedzenia Rady Miejskiej sami wysunęli jego kandydaturę i oddali na niego swe głosy. Jest to dowodem popularności, jaką cieszy się p. Antezak na terenie Rady Miejskiej. Ponadto Rada Miejska uchwaliła zaciągnięcie z Banku Gospodarstwa Krajowego pożyczki w kwocie 280.000 dolarów na cele budowy nowego mostu przez Wisłę, na budowę hali wystawowej i targowej oraz na cele rozszerzenia rzeźni miejskiej.

909 Lekarz obłąkanych.

(Ciąg dalszy.)

— Zapewne... — odparł pomieszany Fabrycjusz. — Czy ten list masz u siebie jeszcze?..

— O nie, proszę pana!

— A cóż się z nim stało?

— Rozumie pan, że popełniwszy raz głupstwo, czułem, iż podobny papierek, znaleziony w moich rękach, mógłby mi spowodować wiele kłopotów na łeb. Zapaliłem nim fajkę, chociaż zrobiłem to z wielkim żalem!.. Bo, żebym był pokazał list panu sędziemu w czasie właściwym, byłbym posłał na gilotynę prawdziwego zbrojca, zamiast zupełnie niewinnego człowieka. Bo, że niewinnym był ten Piotr, rękę włożyłbym w ogień!.. To nie do takiego kaleki pisuje się takie listy romansowe... Prawda, proszę pana?

— Zapewne — odpowiedział Leclere, mający pot zimny na skroniach.

— A tak... tak.. proszę pana, — ciągnął Klaujdjusz Marteau — dzisiaj bardziej jeszcze sobie wyrzucam to, co uczyniłem!.. Ba mam nadzieję na sumieniu śmierz nieszcześliwego, bo łatwo mogłem go ocalić, tembardziej, że wiedziałem, iż pan jesteś przyjacielem panny Baltus, a wkrótce zapewne mężem jej zostaniesz. Byłbym więc zrobił przysługę i jej i panu..

— Faktem jest, że byłoby to wielkim szczęściem dla wszystkich — odrzekł Fabrycjusz, siłując się na pewność głosu. — Na nieszczeście, wszystko już za późno. Nie można już zmienić tego, co się stało..

— Dla niewinnego, który zginął, to prawda.. ale możnaby wykryć tego łotra, co żyje. Wie pan jednak, co mnie trochę uspokaja?... Oto pewność, że takiego nędznika, czy prędzej, czy później szubienica z pewnością nie ominie. Nikt mi nie wybiję tego z głowy, że pewnego pięknego poranku wzniesie się znowu gilotyna na placu św. Jana w Melun, na wprost hotelu pod Wielkim Jeleniem, i że tą razą głowa prawdziwego mordercy spadnie do kosza!..

Fabrycjusza trzęsła febra.

— Co panu jest? — wykrzyknął Klaujdjusz —

co się panu stało... zbladł pan jak chusta... czy panu słabo się zrobiło?..

— Nic... nic... — odpowiedział Leclere — doświadczam czasami podobnych napadów nerwowych, ale to trwa zwykle krótka chwila... Powracaj na ład..

— Nie wysiadzie pan na wyspę?..

— Nie.

— Nie... to za trzy minuty dopłyniemy do brzegu.

Ex-marynarz, powiedziawszy to, pochwylił silnie za włosy. Fabrycjusz uspokoił się zupełnie i powiedział:

— Dobrze ci tutaj, jak mówisz, Klaujdjuszu... spodziewam się więc, że pozostaniesz na długo... Zupełnie to od ciebie zależy!.. Pracuj, bądź uczciwym, staraj się zatrzeć przeszłość, jaka mi jest znana, a o której nikomu nie piszę ani słowa..

— Niech pan będzie spokojny... Nie będzie pan nigdy miał mi do wyrzucenia, zapewniam..

— Liczę zupełnie na to... Jutro, jeżeli będzie trochę wiatru, popłyniemy w stronę Argenteuil, dla wypróbowania czołna.

— To śliczny płaszcz, będzie pan z niego zupełnie zadowolony..

Czołno popłynęło pod same schódki, prowadzące do rzeki. Fabrycjusz wyskoczył i powrócił do parku, mówiąc sobie po cichu:

— List Matyldy!.. to dziwnie!.. Pisała do mnie cztery, albo pięć razy najwyżej!.. Jakim sposobem zgubić mogłem taki dokument!.. Coś w tem jest niewytłumaczonego... nieprawdopodobnego... niemożliwego!.. Czy on tylko prawdę mi powiedział? Ale i to niepodobna... W jakim celu chciałby mnie oszukiwać teraz, kiedy mi wszystko winien, i kiedy tak wiele jeszcze może się spodziewać odemnie?

Klaujdjusz ze swej strony myślał, powracając do małego Piotrusia:

— Doskonałe mi się udało ta cała historia z listem... Złapałem go ostatecznie... Pewny byłem, że poznaję tę kobietę, którą uratowałem z płomieni. To ona była wtedy razem z nim w Melun... Ej! ej! panie Fabrycjuszu, ja tak samo przebiegły jestem, jak ty, a może nawet przebiegłszy trochę od ciebie! Chcesz mnie wyciągać na słowa!.. Chcesz się dowiedzieć, jakie dowody twojej

zbrodni mam w swoim posiadaniu!.. To ci się na nic nie zdało, mój kochanku, te dowodziki zachowam dla panów sędziów..

Fabrycjusz, powróciwszy do mieszkania, zaczął natychmiast zaprzęgać. Po głębszej rozwadze postanowił najprzód zobaczyć się z Paulą Baltus, potrzebując więc mu było o dziewiętej być już na stacji kolei. Przybył w samą porę, a o dziewiętej dzwonił już do bramy willi, do której nie raz już prowadzili ich naszych czytelników. Służący, który otwierał bramę, poznał przybyłego od razu i zdawał się trochę być zdziwiony tą wizytą.

— Czy zastałem pannę Baltus? zapytał Fabrycjusz.

— Nie proszę pana..

— No, to nie mam szczęścia... Czy nie wiesz o której godzinie pani powróci?..

— Dziś wcale zapewne nie powróci.

— Co mówisz? — wykrzyknął Leclere..

— Wyjechała pani do Paryża już od dni dziesięciu..

— Do pani Lefebre zapewne.

— Nie wiem, proszę pana... Pani nie nie mówiła, odjeżdżając.

— Czy otrzymaliście tu przedtem jaką depeszę?

— Tak jest, proszę pana, z Ameryki..

— Dziękuję!..

— Czy pan nie napisze co do pani, żeby jej oddać, gdy powróci?..

— Nie... zapewne zobaczę się z panią w Paryżu.

I Fabrycjusz niekontent z tego, że napróżno przyjechał, powrócił na stację. Cekał go tu nowy zawód. Pociąg do Paryża odchodzi dopiero o drugiej. Potrzeba było czekać blisko trzy godziny.

— Nie podobna — mówił sobie, ażebym przybył do Auteuil do Rattnera przed piątą!.. Widocznie diabeł miesza mi się dzisiaj do wszystkiego...

Pozostawmy Leclere, palącego cygara i siłującego się napróżno otrząsnąć się z myśli ponurych, jakie go oblegały; udajmy się zaś do domu warjatek.

Od paru dni Edma opuszczała łóżko na godzinę lub dwie i zdawała się powracać do zdrowia

Pięciu oficerów skazanych za nadużycia.

Wyrok w procesie krakowskim.

Kraków, 29. 3. (Tel. wł.) Został tu zakończony proces przeciwko ośmiu oficerom D. O. K. Kraków.

Główny oskarżony kapitan Michał Remer, były adjutant generała Kulińskiego, został uznany winnym zbrodni oszustwa i występku przeciwko własności, naruszenia obowiązków służbowych i zasądzony na karę ciężkiego więzienia na 2 lata oraz na wydalenie z wojska.

Porucznik Tadeusz Lejezak, były płatnik D.O.K. został skazany za zbrodnię sprzeniewierzenia na karę więzienia na 3 lata i 2 mie-

siące oraz wydalenie z wojska.

Porucznik Szwender za nadużycie władzy na 14 dni aresztu domowego. Pułkownik Bolesław Kawiński, były szef sztabu D. O. K. został uznany winnym występku przeciwko porządkowi wojskowemu i nadużycie władzy i skazany a 2 miesiące twierdzy. Pułk. Dębki, były szef intendencji D. O. K. 5. został skazany za nadużycie władzy na 45 dni twierdzy.

Pozostali oskarżeni: major Tadeusz Pilaski, kpt. Szuberg oraz podpułk. Bobownik zostali uwolnieni.

Straszna eksplozja granatu.

Od wybuchu pocisku zginęła cała rodzina.

Wstrząsający wypadek zdarzył się onegdaj w Zakrocymiu. Wybuch rozkrecanego granatu zabił trzy osoby, raniąc ciężko czwartą.

Przed kilku dniami, jeden z mieszkańców tego miasteczka, 24-letni Józef Piotrowski, znalazł na polu pocisk armatni. Przyniósł go do domu i pragnąc sprzedać „kulę“, zaprosił onegdaj o godz. 4 popoł. do swego mieszkania przy ul. Gdańskiej, handlarza starem żelastwem — Hersza Margena.

Piotrowski zabrał się do rozkrecania pocisku. W izbie znajdowała się jego matka,

47-letnia Zofja Piotrowska oraz dwunastoletni brat — Czesław.

W chwili, gdy Piotrowski stuknął młotkiem w czubek pocisku, nastąpił straszny wybuch. Siła eksplozji granatu była tak wielka, że cały dom został zdemolowany. Z pod szczątków rozwalonej budowli wydobyto trzy zmasakrowane trupy Piotrowskich oraz ciężko rannego Margena.

Wiadomość o tragicznej śmierci całej rodziny Piotrowskich wywołała w Zakrocymiu wielkie przygnębienie.

Ochotnicza służba wojskowa

Minister spraw wojskowych ogłosił zaciąg ochotniczy do czynnej służby wojskowej na następujących warunkach: W charakterze ochotników mogą być przyjmowani mężczyźni, urodzeni w latach 1908, 1909 i 1910. Termin wnoszenia podań do P. K. U. upływa dnia 1-go lipca 1928 r. Podania ochotników, którzy ukończyli średnie zakłady naukowe, mogą być wnoszone do dnia 10 lipca 1928 r. Przegląd wojskowy lekarski ochotników odbędzie się w terminie głównego poboru rocznika 1907. Ochotnicy mają prawo wyboru rodzaju broni.

Ponieważ obecnie ograniczono odroczenie służby wojskowej dla słuchaczy wyższych zakładów naukowych do lat 23. maturzyści, którzy nie odbędą służby wojskowej przed wstąpieniem do wyższego zakładu naukowego mogą studjów w granicach udzielanych odroczeń t. j. do 23 roku życia nie ukończyć, a wówczas studja ich zostaną przerwane z powodu powołania do służby wojskowej.

Minister spraw wojskowych będzie udzielał przedłużeń tych odroczeń tylko w wyjątkowych wypadkach, które określi nowe rozporządzenie wykonawcze do ustawy o powsz. obowiązku służby wojskowej.

Maturzyści-ochotnicy, którzy przy oglądzie wojskowo-lekarskim nie będą przyjęci do czynnej służby wojskowej z powodu braku warunków fizycznych będą mogli kontynuować swe studja, gdyż po osiągnięciu wieku poborowego, uzyskają w drodze wyjątku przedłużenie odroczeń służby wojskowej do 25 roku życia.

Wojskowa organizacja policji państwowej już obowiązuje.

W dniu dzisiejszym wygasa dotychczasowa ustawa o policji z dnia 24 lipca 1919 r.

I również w dniu dzisiejszym wchodzi w życie nowe prawo o policji,

wprowadzające gruntowną reorganizację tej ważnej gałęzi administracji państwowej.

Organizacja policji ujęta jest w 156 paragrafach nowej ustawy, która na samym wstępie głosi, iż policja ma być jednolita, na wzór wojskowy zorganizowanym korpusem, przeznaczonym do utrzymania porządku, ładu i spokoju publicznego.

W celu możliwie najsprawniejszego wykonywania swych podstawowych zadań, policja zwolniona będzie od czynności dodatkowych, jak np. pobieranie grzywnien i doreczanie wezwań sądowych. Czynności te policja spełniać będzie je-

szcze do 1-go kwietnia 1929 r.

Pod względem terytorjalnym organizacja policji nie została zmieniona.

Oddziały policyjne przechodząc będą pełne wyćwiczenie wojskowe, dowódcy korpusów będą kontrolowali stan wyszkolenia, a ministerstwo spraw wojskowych dostarczy kadr instruktor-skich.

Na wypadek wojny, albo mobilizacji, policja automatycznie staje się składową częścią armji i wtedy otrzymuje nazwę „Wojskowego korpusu służby bezpieczeństwa“.

Życie pracownicze.

O bezpieczeństwo i zdrowie pracownicze.

Częste wypadki przy pracy i okropna statystyka t. zw. chorób zawodowych — oto smutne dowody, że w wielu zakładach przemysłowych brak jeszcze urządzeń, gwarantujących pracownikom bezpieczeństwo i higienę przy pracy. Dwie są przyczyny tych braków. Jedną to lekkomyślne niedbalstwo, drugą, to chęć wyciągnięcia z przedsiębiorstwa jaknajwiększych zysków.

Ostatnio ogłoszono w Dzienniku Ustaw rozporządzenie Prezydenta Rzplitej o bezpieczeństwie i higienie pracy. Należy się spodziewać, że twardsze niż dotychczas przepisy prawa, a zwłaszcza surowy nadzór nad ich wykonywaniem, przyniosą wielką poprawę stosunków w tej dziedzinie. Doniosły postulat naszego świata pracowniczego — bezpieczeństwo i higiena przy pracy — zyskał wreszcie nowe i ostateczne rozwiązanie, jednolite na całym terenie Rzeczypospolitej.

Rozporządzenie głosi, że przy wielkich robotach przedsiębiorca powinien zapewnić pracownikom ochronę życia i zdrowia. Maszyny winny być odpowiednio skonstruowa-

Z tą chwilą do policji stosuje się wszelkie rygory wojskowe o dezercji i t. p. przestępstwach, przyczem wykroczenia w tym okresie podlegają sądowi wojskowemu.

Funkcjonariusze policji dzielą się na oficerów i szeregowych. Najwyższą rangę ma komendant główny, któremu nowa ustawa przyznała tytuł „generalnego inspektora p. p.“. Uzupelnianie kadr oficerskich odbywa się bądź drogą awansu lub przyjmowania nowych kandydatów, przyczem pierwszeństwo mają oficerowie rezerwy.

Osoby karane za przestępstwa z chęci zysku zupełnie nie mogą być przyjmowane do policji.

Z pośród obowiązków, które ustawa nakłada na policję, największy nacisk położony jest na obowiązek dochowania tajemnicy służbowej. Poza tem ustawa wyjaśnia, iż policjant w zrozumieniu ustaw karnych jest osobą urzędową i dlatego pobicie policjanta będzie karane tak samo, jak zniewaga osoby urzędowej.

Niezwykle pożądaną innowację stanowi przepis, iż w razie kalectwa lub śmierci policjanta na posterunku, on sam, względnie żona otrzymuje niezależnie od emerytury jednorazowe odszkodowanie w wysokości dwuletnich poborów męża w skali ostatniego miesiąca.

Ten ostatni przepis ma według ustawy działanie wsteczne, czyli przyniesie poważną ulgę rodzinom naszych dzielnych, poległych na służbie policjantów. Dzieci ślubne takich policjantów mają zapewnioną naukę na koszt skarbu do lat 18.

Ciężkie kary więzienia czekają policjanta za niesubordynację, zniewagę, lub zabójstwo przełożonego, szeregach niezadowolonia ze służby, niedbale dozorowanie więźnia i inne.

Koniec biletów dwuzłotowych

z dniem 31 b. m. w obrocie pieniężnym.

Z dniem 31 marca br. traci moc prawne go środka płatniczego biletu zdawkowe wartości 2 zł. z datą 1 maja 1925 r.

Począwszy od 1 kwietnia 1928 r. do dnia 31 marca 1930 r., powyższe bilety będą wymieniane na monety, oraz bilety Banku Polskiego w centralnej Kasie państwowej, w kasach skarbowych, oraz w oddziałach Banku Polskiego. Po tym terminie bilety powyższe nie będą miały wartości.

Sądy pracy.

W nr. 37 Dziennika Ustaw z dnia 25-go bm. ogłoszone zostało rozporządzenie p. Prezydenta Rzeczypospolitej o Sądach Pracy, rozciągające się na b. zabory rosyjski i austriacki.

Sądy Pracy będą tworzone w drodze rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości oraz Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Rolnictwa, oraz Przemysłu i Handlu.

Sądy Pracy rozpatrywać będą spory cywilne, a mianowicie spory pomiędzy pracownikami a pracodawcami, dotyczące wykonania umowy o pracę oraz sprawy karne o przekroczenia przepisów prawnych o ochronie pracy. W sprawach cywilnych Sądy Pracy będą orzekały z udziałem ławników, w sprawach karnych orzekać będzie jednoosobowo przewodniczący Sądu, którym może być

tylko sędzia państwowy o pełnych kwalifikacjach. Narazie moc rozporządzenia nie będzie się rozciągała na spory, dotyczące pracy w rolnictwie, przewidywane jest jednak rozszerzenie tej mocy na rolnictwo przez osobne rozporządzenie.

Ławników Sądów Pracy powoływać będzie w równej liczbie z grupy pracodawców i pracowników na okres dwuletni Minister Sprawiedliwości na wspólny wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej, oraz Ministra Przemysłu i Handlu, względnie Ministra Rolnictwa.

Osobne przepisy zapewniają szybkość przeprowadzenia spraw. W sprawach o kwoty do 200 zł. wyroki nie ulegają zaskarżeniu w trybie apelacyjnym i są wykonane niezwłocznie, o ile Sąd specjalną uchwałą nie odroczy wykonania.

ŻYCIE GOSPODARCZE

Kupiectwo a Targi Poznańskie.

Sfery kupieckie naszego kraju szczególnym zaufaniem i sympatjami darzą Targi Poznańskie. Nie od rzeczy będzie wspomnieć, że powstanie swoje Targi Poznańskie zawdzięczają tym sferom, a mianowicie Związkowi Towarzystw Kupieckich w Poznaniu.

Jeżeli rozzejrzymy się w przyczynach tego zaufania całego polskiego kupiectwa do Targów Poznańskich, to stwierdzić należy, że tłumaczy się to zupełnie realnie. Targi Poznańskie przez siedem lat swego istnienia rozwinęły skuteczną i planową działalność w kierunku zorientowania przemysłowca i odbiorcy w ich potrzebach wzajemnych, dając corocznie wielki przegląd naszego przemysłu, gdzie koncentruje się wtedy ogólnokrajowe i zagraniczne zainteresowanie przemysłowo-handlowe. Z drugiej strony Targi pozostają przez cały rok w bezpośredniej styczności z przemysłowcem i kupcem, informując ich stale o widokach i możliwościach handlowych na rynkach zagranicznych. Na tej drodze dokonano wiele, aby usamodzielnić nasz handel i przemysł, uprzystępnienie im dogodny teren działania na rynkach zagranicznych, włączyć w orbitę współpracy gospodarczej z zagranicą. Tak pojęta działalność Targów Poznańskich wydawała należyte owoce: z jednej strony wyrównywała wahania wewnątrz kraju, z drugiej przyczyniała się w znacznym stopniu do nasilenia naszej ekspansji gospodarczej na zewnątrz.

Najlepszym dowodem żywotności Targów Poznańskich będzie tegoroczny Międzynarodowy Targ, który odbędzie się między 29 kwietnia a 6 maja. Targ ten, jak wynika

z zgłoszonych już ofert i z zamknięcia listy wystawców, będzie bezkonkurencyjny w porównaniu do Targów poprzednich. Warto zauważyć, że miejsce wystawowych nie starczyło wobec znacznej ilości zgłoszeń. Na tegorocznym Targu reprezentowane będą wszystkie gałęzie naszej wytwórczości krajowej, jak również poważny udział bierze zagranica. W tym okresie przybędą do Poznania liczne wyściki wybitnych przedstawicieli życia gospodarczego zagranicy, kupców-importerów i t. p.

Udział w Targach wezmą: Turcja, Syryja, Palestyna, Grecja, Włochy, Francja, Szwajcaria, Austria, Czechosłowacja, Rumunia i inne jeszcze kraje.

Z tych i innych względów sfery naszego kupiectwa w tegorocznym Międzynarodowym Targu powinny wziąć udział poważny przede wszystkim dlatego, że leży to w ich własnym interesie, a pozątem, że Targi Poznańskie dają jedyną sposobność zorientowania się w konjunkturach handlowych i wejścia w bezpośrednią łączność z producentem. Już obecnie zauważyć można z wielu zgłoszeń i zapytań, pochodzących od różnych Związków Kupieckich, że nasze kupiectwo zdaje sobie w pełni zrozumienie ze znaczenia Targów Poznańskich i informuje się przedewszystkiem o sytuacji na tegorocznym Międzynarodowym Targu.

Spodziewać się zatem należy, że wszyscy poważniejsi kupcy zwiędzą tegoroczny Targ w Poznaniu, zwłaszcza, że zapowiadają się one dobrze i pod każdym względem dają rękojmię, że odniosą sukces w zupełności.

Pomyślny rozwój krajowej uprawy tytoniu.

Podniesienie cen na krajowy tytuń oraz wprowadzenie bardziej urodzajnych nowych odmian przez monopol tytoniowy stwarza warunki, w których uprawa tytoniu może okazać się jedną z najrentowniejszych upraw. Dobry plon wyda tytuń, cprawda tylko na dobrej, głęboko uprawionej i silnie wynawożonej ziemi, ale takiej samej ziemi wymaga i burak i mak i ogórki i wiele innych „złotych kultur“.

Wszystkie one mają jednak jako uprawy przemysłowe, swoje słabe strony przy naszym braku organizacji: niepewność rynku i cen, tytuń zaś ma zbyt zapewniony, a ceny stale, niezależne od podaży i popytu.

W roku obecnym, stosownie do rozporządzenia ministra skarbu, tytuń może być uprawiany w województwie stanisławowskim (8 powiatów), tarnopolskim (10 powiatów), wołyńskim (7 pow.), białostockim (3 pow.), pomorskim (1 powiat), śląskim (1 pow.) i lubelskim (5 pow.).

Na terenie dozwolonym, najmniejsza plantacja może być 500 lub 600 m. kw. w powiatach zaś niewłączonych do „okręgów upra-

wy“, a szczególnie położonych blisko okręgu, również może być pozwolona uprawa tytoniu, przy zgłoszeniu jednak co najmniej 2 hektarów z jednej miejscowości.

Każdy plantator obowiązany jest uzyskać pozwolenie na uprawę tytoniu; pozwolenie wydają urzędy wykupu tytoniu lub państwowe fabryki wyrobów tytoniowych w odpowiednich okręgach, które znajdują się w Zabłotowie, Borszowie, Jagielnicy, Monasterzyskach, Krzemieńcu, Grodnie, Grudziądzu, Wodzisławiu i Warszawie (czasowo dla woj. lubelskiego); zgłoszenia są przyjmowane do dnia 1 kwietnia.

Plantator obowiązany jest dostarczyć cały zbiór monopolowi tytoniowemu i przy dobru wyhodowaniu materiału otrzymuje oprócz należności za tytuń — premję. Poza to, może uzyskać plantator zaliczkę na koszt uprawy i długoterminową (na 5 lub 10 lat) pożyczkę na koszt inwestycyjne.

Wszystkie powyższe warunki stwarzają pomyślną perspektywę rozwoju krajowej uprawy tytoniu, za który wywozimy do obcych krajów grube miliony.

Ulgowa stawka podatku obrotowego od przedsiębiorstw handlu hurtowego.

Związek Tow. Kupieckich na Pomorzu zwraca uwagę firmom hurtowym na następujący okólnik Nr. 252 Ministerstwa Skarbu z dnia 14 marca br. L. D. V. 2409/IV:

„Zdarzyć się mogą wypadki, że ściśle zastosowanie postanowień ustępu przedostatniego art. 7 ustawy o państwowym podatku przemysłowym i § 25 rozp. wyk. przez przyjęcie normalnej 2% stawki podatkowej od obrotów przedsiębiorstw handlu hurtowego, nie prowadzących prawidłowych ksiąg handlowych, pociągnąć może za sobą istotne zagrożenie egzystencji ekonomicznej tego rodzaju przedsiębiorstw. Celem uniknięcia podobnych konsekwencji niepożądanych z punktu widzenia gospodarczego, Ministerstwo Skarbu zarządza co następuje: Wymiar podatku od obrotu dla przedsiębiorstw handlu hurtowego, nie prowadzących prawidłowych ksiąg handlowych, dokonany być musi, zgodnie z wymoga-

mi ustawy, według 2 proc. stawki podatkowej. W poszczególnych jednak wypadkach, o ile chodzi o wymiary za rok 1927, upoważnia się Naczelników Urzędów Skarbowych do częściowego ograniczenia — na indywidualne podania płatników — egzekucji należnych sum podatku, wymierzonego dla przedsiębiorstw handlu hurtowego wedle 2% stawki. Kwota, wyłączona prowizorycznie z pod egzekucji nie może w żadnym wypadku przekraczać sumy podatku, obliczonej wedle stawki 1% od ustalonego przez Komisję obrotu. Ułga ta może być zastosowana do tych tylko przedsiębiorstw, których obroty zostały ustalone przez Komisję w wysokości, odpowiadającej, zdaniem Naczelników urzędów, sumom faktycznie osiągniętego obrotu i pod warunkiem, że właściciele tych przedsiębiorstw wykażą dobre chęci w kierunku udowodnienia hurtowego charakteru prowadzonego handlu, a to np. przez okazanie podręcznych zapiśków, duplikatów frachtów, wyciągów z ksiąg handlowych klientów lub przez wskazanie większych odbiorców. Ostateczny termin na

wznośnienie podań o ulgi wyżej wymienione wyznacza się na dzień 15 maja br., przyczem podanie płatników o umorzenie na zasadzie art. 94 ustawy części wymierzonego podatku, po zbadaniu i ściśle wyznaczeniu stanu faktycznego, należy przedłożyć Izbowi Skarbowemu najpóźniej do dnia 5 czerwca br., ze wskazaniem, do jakiej kwoty egzekucja została ograniczona. Izby Skarbowe, mając na względzie równomierność w zastosowaniu ulg w całym okręgu, będą obowiązane w każdym poszczególnym wypadku krytycznie zbadać, czy wniosek o częściowe umorzenie podatku jest odpowiedni, oraz czy istotnie zachodzą warunki do umorzenia całej proponowanej we wniosku Urzędu Skarbowego różnicy pomiędzy sumą wymierzonego podatku, a kwotą, do której ograniczona została egzekucja i w ciągu miesiąca wydadzą odnośne decyzje. Równocześnie przelewa się kompetencje w sprawie umorzeń wymienionych różnych na PP. Prezesów Izby Skarbowych bez względu na wysokość sumy. Ponieważ dla przedsiębiorstw hurtowej sprzedaży, nie prowadzących ksiąg handlowych, Ministerstwo Skarbu udziela poraż ostatni zezwolenia na obniżenie stawki podatkowej poniżej 2%, należy w razie niezaprowadzenia prawidłowych ksiąg za rok 1928 obliczać zaliczki kwartalne w ustawowej wysokości w stosunku do całej sumy wymierzonego za rok 1927 obrotu.“

Stan zatrudnienia przemysłu tartaczego.

Sprawa podniesienia produkcji tartacznej w Polsce nie przestaje być aktualną ani na chwilę. Szczególnie teraz po zawarciu prowizorium z Niemcami kwestja ta nabiera jeszcze większego znaczenia.

Jeżeli porównamy stan zatrudnienia pod koniec roku ubiegłego na podstawie cyfry tartaków będących w ruchu i przedsiębiorstw nieczynnych, natenczas mamy 28% zakładów unieruchomionych. W styczniu jest wprawdzie „tylko“ 25% nieczynnych tartaków. Natomiast stan zamówień nieco się poprawił. Z tego nie wynika jeszcze, że stan zatrudnienia tartaków naszych się poprawił. Dane statystyczne odnoszą się wprawdzie jedynie do tartaków zatrudniających powyżej 20 robotników, lecz przypuszczać należy, że również i położenie mniejszych przedsiębiorstw kształtowało się w tym samym kierunku. Przypuszczać należy, że stopień zatrudnienia się jeszcze cośkolwiek poprawi, ponieważ kampanja tartaczna jest w pełnym rozwoju. Jeżeli w styczniu mamy jeszcze 120 większych tartaków nieczynnych, natenczas jest to znakiem, że coś jest w nieporządku.

Wojna z Niemcami miała bez wątpienia swoje dodatnie strony, ponieważ przyczyniła się do rozbudowania przemysłu tartaczego w Polsce samej. To znaczy, że międzynarodowy kierunek w naszym gospodarstwie drzewnym doznał zmiany w znaczeniu polsko-społecznej. Z początkiem bowiem wojny gospodarcej z Niemcami w Polsce było około 2000 traków (według danych Głównego Urzędu Statystycznego), obecnie Rada Naczelna Związków Drzewnych wymienia już 2500 traków, czyli mamy wzrost o 25%.

Dalszy rozwój naszego przemysłu tartaczego odbyć się może jedynie kosztem naszych właścicieli lasów, to znaczy wygórowane ceny drzewa muszą być obniżone. Należałoby się nad tem zastanowić, czy nie byłoby wskazaniem utrzymania szersze rynki zbytu, zdobyte podczas wojny gospodarcej z Niemcami, aby zredukować ryzyko, wynikające z jednostronnej orientacji eksportowej do Niemiec. Kto wie, czy nie wybuchnie znów taka wojenka celna w niedługim czasie.

Dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego są o tyle znamienne, iż wyraźnie nam powiada, że prowizorium drzewne z Niemcami nie przyniosło nam tego wyczekiwanego ożywienia w przemyśle tartaczym, czyli, że stan dotychczasowy pozostał bez zmiany.

Z giełdy.

ŻOŁTY W DNIU 28 MARCA 1928 ROKU.

Gdańsk przekaz 57.39—57.54, gotówka 57.43—57.57; Zurych przekaz 58.25; Nowy Jork przekaz 11.25; Medjolan przekaz 213; Londyn przekaz 43.47; Ryga przekaz 58.70; Budapeszt gotówka 64.10—64.40; Czerniowce przekaz 1795; — Bukareszt przekaz — 1810; — Berlin przekaz na Warszawę 46.775—46.975, przekaz na Katowice 46.80—47.00, przekaz na Poznań 46.80—47.00, gotówka grube 46.55—47.95, drobne 46.50—46.90.

Uroczystość Imienin

Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Gniewie.

(Od własnego korespondenta „Gońca Nadw.”)

Miasteczko nasze, położone nad samą granicą i prawie odcięte od świata kulturalnego, obchodziło bardzo podniosłą uroczystość.

Już w dniu 17 marca miasto przybrało odświeżony wygląd: dumnie powiewające flagi i proporce polskie, porozwieszane podobnie Solenizanta, odcinały się barwnie na tle czerwonych murów i szarych stylowych gotyckich wież zamku krzyżackiego. Społeczeństwo nadgraniczne dało żywy dowód tej gorącej miłości, jaką żywi dla Kochanego Wodza, gdyż zebrane w licznym pochodzie, przy dźwiękach orkiestry, wznosiło serdeczne okrzyki na Jego cześć.

Dzień 18 marca, właściwy tutaj dzień uroczystości, wypadł nadzwyczaj podniosłe i chwile te pozostawiły żywy i niezatarty obraz czci i przywiązania do Kochanego Wodza Dziadka.

Cała ludność, organizacje przybyły z najodleglejszych okolic ze sztandarami, władze miejscowe i wojsko, wzięły udział w nabożeństwie, a następnie na rynku żywo demonstrowały na cześć Solenizanta.

W krótkich a niezwykle pięknych słowach, dobitnie wykazał jako prelegent sędzia Rogoziński znaczenie tych wielkich czynów i prac, jakie Marszałek przy odbudowie naszej państwowości położył. Przedstawił zebranym ten niezłomny i twardy charakter Wodza i tę wielką duszę Polaka-Patrioty.

Wieczorem odbyła się uroczysta akademja, na której streścił bardzo obrazowo całe życie, pełne cierni i całą pracę szeregu lat Marszałka, pan prof. Turek.

Na zakończenie Teatr Żołnierski odegrał śliczny dramat p. t. „Więzień Magdeburga”, bardzo szczegółowo i zupełnie poprawnie opracowany przez reżysera teatru p. por. Winiarza, a osnuty na tle aresztowania i wywiezienia Marszałka do Magdeburga.

Dnia 19 marca odbyło się składanie życzeń Panu Marszałkowi na ręce Pana Starosty, a Komitet obchodu wysłał depezę z życzeniami, której treść brzmi jak następuje:

Łącząc się ze społeczeństwem całej Rzplitej Polskiej, składamy CI, Panie Marszałku, wraz z wyrazem holdu — w dniu Twoich IMIENIN gorące życzenia dalszych pomyślnych wyników Twej dotychczasowej i niezmordowanej, a owocnej pracy nad odbudową Ojczyzny, ślubując CI w imieniu społeczeństwa gniewskiego stanąć wiernie przy Twym sztandarze.

Na tem miejscu należy podkreślić działalność Koimtetu, a w szczególności jego prezesa W. P. Majora Grabowskiego, Dowódcy II/65 p. p., który na polu pracy społecznej tu w tym łakomym dla wrogów zakatku korytara zasłużył sobie na uznanie społeczeństwa, a za którego inicjatywę powstała tak ważna placówka, jaką jest Teatr Żołnierski, nie ustępujący swą grą zespołom teatralnym i który tutaj szerzy myśl narodową i umacnia ducha polskiego.

BOLESŁAW OSTOJA-SOSZYŃSKI.

Święto Arabów.

Święty karykaturzysta francuski p. Ostojasoszyński, autor licznych nowel i rozpraw, zresztą b. legionista Legji Zagranicznej w Algierze, nadsyła nam następujący piękny opis święta Arabów. (Redakcja).

Czternasty lipca. Święto Rzeczypospolitej. Pod ciężarem fioletów strop nieba się ugina. Potoki żarów wzdłuż białych spływają murów. Przyroda umiera i o kącik cienia błagać się zdaje.

Wzdłuż trotuarów poźółkle mdleją topole. Ulicą tryumfalny pochód jeźdźców płynie. Z daleka przychodzi, od krańców Bled et Ateh, krainy pragnienia.

Na chudych rumakach, synowie dalekiej pustyni, w falistych składkach białych swych „gandura” wiozą słoneczny jej żar. Pod stopadłami lancami promieni nieprzerwana płynie falanga. A w piekielnym żarze każdy z jeźdźców — to posąg z nieskalanego, chłodnego wykuty marmuru.

Z pod śnieżno-białych haików brązowe wyglądają twarze. Ostre, nieruchome rysy,

Zwykła marmelada jako środek odmładzający.

Bezczelny sposób oszukiwania ludzi. — Niebawale oszustwa w medycynie. — Niemieccy lekarze i chemicy brali udział w oszustwie. — Państwo bojaźni bożej Krajem skandalu.

Od roku w całej prasie niemieckiej głośno było o indyjskim środku odmładzającym pod nazwą Lukutata. Cała prasa zamieszczała entuzjastyczne artykuły o tym niezawodnym środku odmładzającym, a oto obecnie okazuje się, iż był to najordynarniejszy szwindel, obliczony na głupotę ludzką.

Lukutata okazała się zwykłą marmeladą z domieszką korzeni przeczyszczających.

Ponieważ zanosi się na próby rzucenia zdyskredytowanej już w Niemczech Lukutaty na rynki polskie, przeto nie zawadzi podać bliższych szczegółów o tej aferze, która już dzisiaj przybrała rozgłos międzynarodowy.

Otóż mniej więcej przed dwoma laty w niektórych pismach niemieckich ukazały się artykuły o podróży do Indyj niejakiego von Gagerna, który rzekomo bawiąc na dworze maharadży z Jaipuru, dowiedział się od niego o istnieniu tajemniczego owocu indyjskiego Lukutaty, mającego właściwości odmładzania.

W jakiś czas potem zjawiał się nowy artykuł na ten temat profesora dr. Langego, który zdawał sprawozdanie z wyników badań „specjalnej ekspedycji naukowej”, wysłanej do Indyj dla zbadania Lukutaty.

Ekspedycja ta miała stwierdzić, że słońce i papugi tylko Lukutacie zawdzięczają swą długowieczność, a ponadto, że Hindusi ze szczepu Shuriaghatis, żywiący się Lukutatą, żyją ponad sto lat i cieszą się wieczną młodością.

Wiadomości te, rzecz prosta, zaalarmowały opinię niemiecką, to też z radością powitano pierwsze preparaty z Lukutaty, które

wyszły z fabryk Hillera w Hannoverze, pod postacią marmolady, kostek, galaretek itd.

W całych Niemczech zapanowała moda na Lukutatę i, niemal w każdym domu stała się ona środkiem codziennego spożycia. Równocześnie konsula niemieckiego w Indjach wprost zasypywano zapytaniem o bliższe szczegóły o Lukutacie, tak, że czuł się on zniewolony rozpocząć poszukiwania za tą tajemniczą rośliną.

Jakież jednak było zdziwienie, gdy konsul ten w listopadzie ubiegłego roku oświadczył, że niestety w Indjach, a specjalnie w Jaipur, Lukutata jest zupełnie nieznaną, że nie istnieje także żaden maharadża z Jaipur i że pierwszy autor wzmianki o Lukutacie von Gagern nigdy w życiu nie był w Indjach.

Zawrzało w państwie bojaźni bożej. Teraz do zdemaskowania oszusta wzięli się chemicy. Jakoż przy chemicznym badaniu Lukutaty okazało się, że składa się ona z najpospolitszych owoców krajowych z domieszką znanego środka przeczyszczającego Cascary.

Rozpoczęto także poszukiwania lekarzy i profesorów, którzy w prasie umieszczali entuzjastyczne artykuły naukowe o działaniu odmładzającym Lukutaty. I znowu wyszło na jaw, że są to nazwiska zmyślone ludzi nieistniejących w rzeczywistości.

Obecnie w Austrii i Szwajcarii sprzedaż Lukutaty została zakazana. Dobrzeby było, aby podobny zakaz wydało i u nas Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, jako władzy powołanej do czuwania nad zdrowiem obywateli Rzeczypospolitej.

Medal za ratowanie ginących

W celu nagradzania zasług, położonych przy ratowaniu tonących oraz ofiar katastrof żywiołowych, ustanowiony został przez Prezydenta Rzeczypospolitej specjalny „Medal za ratowanie ginących”. Medal ten nadawany będzie obywatelom Rzeczypospolitej oraz cudzoziemcom, którzy z narażeniem życia nieśli ratunek obywatelom polskim w kraju lub zagranicą.

Nadawanie tej nowej odznaki przysługuje ministrowi spraw wewnętrznych, który może jednak upoważnienia swe przekazać wojewodom i komisarzowi rządu m. st. Warszawy. Jedną osobą może być odznaczona wielokrotnie, każde bowiem następne nadanie oznacza się przez umieszczenie na wstążce pięcioramiennej gwiazdki metalowej brązowej. Odznaczeni otrzymują medal bezpłatnie. Odebranie medalu może nastąpić jedynie w drodze wyroku sądowego, pozbawiającego praw obywatelskich.

Odznakę nosi się na lewej piersi. Medal posiada średnicy 35 mil. i wybity jest w srebrze. Z jednej strony posiada w otoku napis „Rzeczpospolita Polska”, z drugiej zaś napis

„Za Ratowanie ginących” w wieńcu z liści dębowych. Medal noszony jest na wstążce białej z czerwonymi brzegami i wąskim czerwonym prążkiem pośrodku.

W dawnym pałacu Sułkowskich w Rydzynie

powstanie zakład wychowawczy.

Z początkiem roku szkolnego powstanie w Rydzynie (woj. poznańskie) w dawnym pałacu Sułkowskich zakład wychowawczy dla niezamężnej a wyjątkowo zdolnej młodzieży, ze szczególnem uwzględnieniem sierot po zmarłych, wybitnie zasłużonych obywatelach.

Zakład ten ma się składać z wyższego gimnazjum wraz z internatem o dwóch wydziałach: humanistycznym i matematyczno - przyrodniczym. Oprócz klas wyższego gimnazjum (od 4 w górę) istnieje ma tam także klasa wstępna (na poziomie trzeciej gimnazjalnej, której celem będzie uzupełnienie braków tych nowowstępujących wychowanków, dla których okaże się to konieczne.

Nowe gimnazjum zakłada dawna polska, a obecnie nanowo do życia przez ministerjum oświaty powołane i pod jego zwierzchnim zarządem pozostająca „Fundacja Sułkowskich”, założona w 18 wieku.

Chępliwie, drwiąco się nadyma i na pochód „barbarzyńców” patrzy. Tryumfalny, pochód. Pochód puszczy panów!

Białe konne posągi płyną nad tłumem, jak mary kalifów-zdobywców, jak miraż dawnych skrzydlatych zwycięstw.

Ze szczytu złotem szytych siodeł, brokatą krytych kulbak bogowie krainy pragnienia sztyletami pogardy rażą tłuszczę europejską, cywilizowaną, płytką tłuszczę. Bo ile pieszy, oberwany nędzarz, Arab na koniu — to Bóg.

Nad piasku górami wierzchowiec panuje, a oko sokole pagórki piaszczyste pożera.

Z dumą i wiarą, z ojca na syna, od czasów Omara — władza nad puszcza przechodzi. —

Jak białe labędzie przez miasto krzykliwe, orszak przechodzi w tryumfie pomiędzy rzędami śmiesznych rewerberów, ławek zielonych i nieznośnych kiosków. Tu plac i teatr. Olbrzymie afisze: żółte, zielone, niebieskie. Śmieszne: „Kontroler sypialnych wagonów”. A na tem miejscu, w dawne, dawne czasy zgrają rozdartych otoczeni „Slugi” proce ich śmiertelnie rannego opadali lwa...

(Dokończenie nastąpi.)

w kątach skrzywionych warg uśmiech syczy drwiący.

Syczy, jak żmija, po siwych i hebanowych wije się brodach, spada i w szary, bezbarwny, europejski tłum ostrzem kindżału się wpija. Nad orszakiem zwisa proroczek proka. Zielony cały w ręku murzyna olbrzyma. W cieniu sztandaru, pod półkiszycy godłem, kroczą wierzchowiec złotem szytych szejków, w falach purpury tonących kaidów. Za nimi czwórkami niezliczony tłum. Na białych koniach, w białe owinięty szmaty. Kobzy, piszczałki wyją dziką melodję ponurą, wśród czterech uwieszoną tonów. Ponurą, jak timuna płacz — dziką, jak szakala wycie, w gwiazdzistą na puszczy noc.

Czasem nuta wyrwać się pragnie, ulecieć w dal. Głuszą ją derbuki i tamburina, kościstymi rażone palcami.

Na ulicach, u stóp białych swych jaskiń domów, obcy wśród tajemniczego Wschodu, bezbarwny tłum-intruz się toczy.

— To ja zwycięzca — myśli tłum — przed dziecią strzegą mnie armaty i bagnatów szeregina.

KRONIKA GRUDZIĄDZKA

W dniu imienin wieszujemy:

Dziś: Piątek, Kwirynowi.

Jutro: Sobota, Balbiny.

Wschód słońca godz. 5 m. 14. Zach. godz. 6 m. 5.

Wschód księżyca godz. 12 m 58 Zach. 3 m. 34.

Teatr Miejski.

— **DZIŚ W PIĄTEK** — teatr nieczynny z powodu generalnej próby świetnej komedjo-farsy „Panna Flüte“.

— **SOBOTA — PREMIERA.** Ukaże się poraz pierwszy świetna farsa, dostępna tylko dla dorosłych, która obiegła wszystkie sceny europejskie z olbrzymim powodzeniem, a obecnie nie schodząca z repertuaru w teatrze Szyfmana „Panna Flüte“. Akcja nader ciekawa; wystarczy zaznaczyć, iż odbywa się na scenie i widowni ku ogólnej ucieście. Udział przyjmuje prawie cały zespół artystów teatru pod reżyserją St. Płonki-Fiszera. Nowe dekoracje pędzla artysty-malarka Worsztynowicza dopełnią całości. Początek godz. 7.30 wiecz. Abonament ważny bezprocentowy.

— **NIEDZIELA POPOŁUDNIU — CENY ZNIŻONE.** Na repertuarze świetna komedja „Dwór we Władkowicach“ tak znakomicie grana przez cały; zespół na czele w głównych rolach z pp.: Mrowińska, Nowicka, Mirska, Kiślizanka, Kisielewskim, Rymszą, Polańskim, Fiszerelem, Rydzewskim, Koziolkiewiczem i in. Ceny niższe od 50 gr. do 2-ch zł. Abonament ważny bezprocentowy.

Kina.

— **KINO „APOLLO“** demonstruje dotychczas niebywały, bijący wszelkie dotychczasowe filmy „Fanamentu“, arcyfilm p. tyt.: „Syn marnotrawny“, z najwybitniejszymi gwiazdami filmowymi. W drugiej części programu salony komedjo-dramat pod tyt.: „Moralność salonu“. Razem 19 aktów. Następny program: „Miłostki“ i „Kadet marynarki“.

— **KINO „ORZEL“** wyświetla najpotężniejsze arcydzieło obecnej chwili pod tyt.: „Igrzysko namiętności“ z czarującą Dolores de Kio i słynnym Wiktorem hr. Legten. W drugiej części sensacyjny film p. tyt.: „Chińska papuga“ (Przekleństwo milionów), w 10 aktach.

— **ŻYWY DZIENNIK W „WIELKOPOLANEC“ NA RZECZ POLSKIEGO BIAŁEGO KRZYŻA** w Grudziądzu. W sobotę, dn. 31 marca br., o godz. 8 wieczorem, w salach restauracji „Wielkopolanki“ przy pl. 23 Stycznia odbędzie się „Żywy Dziennik“ i „Prima Aprilis“ Uroczajony, a oryginalny program tego „Dziennika“ wzbudza powszechne zainteresowanie, temwięcej, że w imprezie tej biorą udział znani publicyści i autorzy licznych dzieł, którzy osobiście wygłaszać będą swoje utwory, dotyczące aktualnych zagadnień z dziedziny polityki, literatury, stosunków lokalnych itp. Humor i satyra towarzyszyć będzie rozgłośnym wypadkom miasta Grudziądza i okolicy.

Z uderzeniem godziny 12 w nocy, zostaną odczytane ostatnie wiadomości z Warszawy i Grudziądza.

W międzyczasie koncert orkiestry wojskowej odegra szereg utworów muzycznych. Bliższe szczegóły w numerze jutrzejszym.

— **KÓNCERT „LUTNI“** w sobotę, dnia 31 bm. w hotelu pod Złotym Lwem zapowiada się wspaniale. Na bogaty program składają się utwory poważnych kompozytorów jak: Barkarola — Minchejmer, Marzenie — Chopin, Przylecieli Sokółwie — Moniuszko, Wesele Sieradzkie — Prosnak, Nasza Hanka — Żeleński i dużo innych pieśni, które wykona chór Lutnia pod batutą swego dyryg. p. Szmeltera.

Pani Ostaszewska-Kozłowska odśpiewa przy akompaniamencie p. prof. Tomaszewskiego Arje z op. Zygmunt August — Joteyko. Maki — Niewiadomski. Kolysankę — Reger oraz O lica wyśnione — Brahms.

Hollerg — Suite — Grieg a) preludium, b) Rigaudan odegra na fortepianie p. Olga Klawonówna, pp. dr. de Frendl i Jerzy Selwański odegra I Serenada pierné, II Au printemps — Griega.

Jak z powyższego wynika, będzie to prawdziwa niespodzianka dla naszych miłośników śpiewu i muzyki.

Bilety w cenie od 1—2,50 zł. można nabyć w firmie Kopp obok p. Lieberta ul. Staro Rynkowa 4 oraz w sobotę przy kasie.

— **POWSZECHNE WYKŁADY UNIwersYTETU LUDOWEGO.** W piątek, dnia 30 marca br., będzie mówił pani drowa Majowa na temat: „Polska a Litwa“. Dnia 3 kwietnia br. znajomi nas pan J. Gromko z zagadnieniem, „Jak

przedstawia się reforma rolna w Polsce“. Ostatnie te wykłady, tak aktualne, napewno zainteresują niewątpliwie szeroką PT. Publiczność. Wstęp i lokal jak zwykle. Początek o godz. 6.30 wiecz.

— **25-LETNI JUBILEUSZ PRACY ZAWODOWEJ.** Znany w tutejszych kolach asekuracyjnych oraz sportowych dyrektor Oddziału Pomorskiego Tow. Wzaj. Ubezpieczeń „Vesta“ p. Kazimierz Andrót obchodzi w dniu 1 kwietnia br. 25-letni jubileusz pracy zawodowej.

Pan dyrektor A. w czasie swej 25-letniej działalności na niwie asekuracyjnej położył wielkie zasługi około rozwoju asekuracji i cieszy się wielkim poważaniem wśród tutejszego społeczeństwa. Jubilatowi w dniu srebrnego jubileuszu życzymy wszelkiej pomyślności i dalszej owocnej pracy ku dobru ogółu. Ad multos annos.

— **WYSOKIE ODZNACZENIA DLA SYNDYKA IZBY RZEMIEŚNICZEJ POZNAŃSK. P. J. K. JUSZCZAKA.** W tych dniach otrzymał p. Juszcza odznaką honorową za wybitną działalność na polu ratownictwa mienia Polskiego na terytorjum b. cesarstwa rosyjskiego w roku 1915 i 1920. Dalej otrzymał odznakę byłych wojsk polskich w Rosji centralnej. Odnośne dekrety stwierdzają wybitne zasługi odznaczonego. Pan Juszcza jest b. majorem Wojsk Polskich i posiada już cały szereg zaszczytnych odznaczeń. Tem chętniej przyłączamy się do szeregu gratulacji i powinszowań, że mimo krótkiego swego urzędowania w Izbie Rzemieśniczej wykazał niepospolitą energię i zdolność na niwie rzemieślniczej.

— **PODZIĘKOWANIE.** Imieniem Tow. Czytelnicy dla kobiet pozwalam sobie na tej drodze złożyć najserdeczniejsze podziękowanie wszystkim tym, którzy przez wzięcie udziału w uroczystym wieczorku pasyjnym przyczynili się do podniesienia i uświetnienia uroczystości. Specjalnie dziękuję wiel. ks. kapelanowi Federowiczowi za prelekcję, p. dyr. Blochowi oraz członkom Chóru kościelnego za śpiew, p. Klysiównie i p. Panaszewskiej za deklamację, p. Strzyżewiczównie za śpiew, p. Rogaszównie, pp. Kulence i Zwolińskiemu za duet, p. dekoratorowi Dembowskiemu za dekorację oraz p. dyrektorowi Kernerowi za łask. udzielenie auli w gimnazjum matem.-przyrodn. H. Kruszońowa, przewodnicząca.

— **NA RZECZ ORKIESTRY DĘTEJ S. M. P. PRZY FARZE** złożyli w dalszym ciągu p.p.: A. Ch., wielki przyjaciel młodzieży, a specjalny dobrodziej naszego S. M. P., (dalsza rata) 100 zł. (Najserdeczniejsze dzięki za tę nową hojną ofiarę); z okazji obchodu imienin p. N. N. 20 zł.

Dziękując serdecznie za dotychczasowe ofiary, gorąco o dalsze datki na ten cel proszą:

Ks. Malinowski, patron. Cz. Dorau, prezes.

Red. Rakowski, senior czł. hon.

— **BOKS.** Należy z uznaniem podnieść energiczną działalność kier. sekcji boks. Tow. Sport. Olympia, które nie oglądając się na trudności finansowe, stale organizuje i przeprowadza zawody bokserskie. Każda impreza sportowa, urządzona przez tę sekcję gwarantuje jej powodzenie, albowiem organizatorzy nie szepczą trudów w doborze zarówno samego programu, jak i walecznych zawodników. Najlepszy dowód, jest fakt sprowadzenia na zawody bokserskie odbyć się mające w sobotę dnia 31 bm. o godz. 20-tej w sali Tivoli czolowych pięściarzy łódzkich z mistrzem Polski Gerbich'em na czele. Zawody pow. stanowią będą atrakcją dla Grudziądza, to też spodziewać się należy, że sala Tivoli zapełni się po brzegi.

— **KURS ROLNICZY POLSKIEGO BIAŁEGO KRZYŻA.** Jak wiadomo, w ubiegłym tygodniu nastąpiło otwarcie kursu rolniczego P. B. K. w Świątlicy żołnierskiej im. Marszałka Piłsudskiego. Kurs ten wzbudził wśród żołnierzy - słuchaczy niebywale wprost zainteresowanie. Żołnierze nasi, rolnicy z zawodu korzystają z kursu jaknajskrupulatniej, notując skwapliwie każdy z wykładów. Wzorowy początek w sali wykładowej i czystość, czynią ją nader miłą, a dzielni chłopcy czują się tu jak u siebie w domu. Działalność P. B. K. winnaby wzbudzić wśród szerokiego kół naszego społeczeństwa nie tylko sympatyczny oddźwięk, lecz i wydatne zainteresowanie się działalnością tej tak pożytecznej instytucji, zwłaszcza w kierunku niesienia jej pomocy i poparcia w postaci takich czynników, jak współpraca w szczytnej akcji P. B. K. oraz poparcie materialne i rzeczowe.

— **ANTYK ARABSKI** sultana Abdul Hamida, po długiej pielgrzymce dostał się nareszcie na stały pobyt do zbiorów muzealnych Grudziądza na ul. Lipową 28. — Daleką odbył drogę z Arabji aż do Polski, a każdemu właścicielowi przynosił nieszczęście. Sultana został zamordowany przez spiskowców; Wilhelm II został stracony z tronu; dusza Grudziądza p. Poszwiński pozbawiony został

redakcji Głosu Pomorskiego i Dyrekcji drukarni; ostatniemu wreszcie właścicielowi p. radcy Nowakowskiemu w biały dzień ukradziono towaru na kilka tysięcy. Podobno Zamek poznański zgłosił pretensje do własności Wilusia zdebronizowanego, więc biurkiem i krzeselkiem zaopiekowała się policja. Później rozmyślił się widocznie i zrezygnował z arabskiego antyku. Przywędrował on we czwartek 29 bm. do Muzeum, aby odpocząć po długiej tułaczce i otrzymać rozmaite poprawki swych dekoracji.

— **Z ŻYCIA NASZYCH WIOŚLARZY.** Jak się dowiadujemy, tutejsze Tow. wioślarskie „Wisła“ zakupiło dwie nowe łodzie: jedną dwójkę i jedną jedynekę. Świadczy to niewątpliwie o szybkim rozwoju towarzystwa wioślarskiego, które w tak krótkim czasie swego istnienia potrafiło stanąć na wysokości swego zadania i być dziś poważną konkurencją dla pierwszorzędnego klubu wioślarskiego. Jak słychać, wioślarze nasi wezmą czynny udział w tegorocznych regatach w Bydgoszczy. Również w tym roku ma powstać sekcja wioślarstwa dla pań.

— **DWA NOWE URZĘDY SKARBOWE.** Jak nas informują, 1. 4. br. uruchomione zostaną dwa nowe urzędy skarbowe. Pierwszy na powiat toruński, z siedzibą w Chełmży, drugi na powiat grudziądzki z siedzibą w Grudziądzu, który mieścić się będzie przy ul. Sienkiewicza nr. 22.

— **POLSKI BIAŁY KRZYŻ.** W piątek, dnia 30 marca br. o godz. 4 popoł. w lokalu własnym P. B. K., przy ul. Kuntersztyńskiej nr. 1 (sztab dywizji) odbędzie się zebranie sekcji nauczania. Przedmiotem obrad będą sprawy, związane z nauczaniem I i II stopnia, kursa specjalnej i ogólnokształcącej, a w szczególności omówiona zostanie sprawa podziału materiałów naukowych i pomocy szkolnej.

— **W GRUDZIĄDZU** przy ul. Toruńskiej nr. 32 została założona fabryka cukru pudrowego. — Właścicielem tejże jest znany kupiec H. Degusan, który tamże prowadzi również skład kolonialny.

(o) **ŚWIAT WIELKANOCNYCH BEZ PIECZENIA PLACKÓW**, bab itd. poniekąd wyobrazić sobie nie można. Ważnem jest atoli, aby wszelkie te placki, torty i różnego rodzaju drobne pieczywo rzeczywiście się udały. Bez kłopotu w tym względzie może być każdy, kto używa Dra. Oetkera proszek do pieczenia „Backin“, postępując dokładnie według nowej książeczki z przepisami Oetkera wydanie F, która w każdym składzie jest do nabycia. Wtenczas ma się gwarancję, że wszystko pójdzie gładko i że też smakować będzie wyśmienicie.

Z życia Sokola.

W środę dnia 28 marca odbyło się plenarne zebranie gniazda I-ego, które zagalął prezes p. W. Banaszak, witając na wstępie w serdecznych słowach — prezesa p. Wł. Samolińskiego, naczelnika p. Dostatniego, oraz licznych członków.

Po odczytaniu protokołu z ostatniego zebrania przez sekr. p. Felskiego (który bez zmiany przyjęto) wygłosił gorące przemówienie senior Gączerzewicz, apelując do drużyny młodszej, aby wiernie stała przy sztandarze Sokolim. Słowa te poparł serdecznie prezes Dzielnicy p. Wł. Samoliński.

Następnie prezes p. Banaszak podniósł, że należy się uznanie tym wszystkim, którzy przez szereg lat wytrwali przy sztandarze sokolim, a takim który od 25-ciu lat pracował w „Sokole“ jest p. A. Kamrowski, któremu też wręczono dyplom na tę miłą pamiątkę.

P. Kamrowski podziękował za to odznaczenie, ślubując, że o ile siły mu pozwolą, pracować będzie nadal dla idei Sokolej, która mieści w sobie to wszystko co dobre, piękne i szlachetne, a szczególnie umiłowanie ziemi naszej.

Sprawy uprząwania w całym tego słowa znaczeniu P. W. omówił naczelnik Okręgu — wykazując plusy jakie ma młodzieńiec, który uprawia stale P. W. W dyskusji nad tą ważną sprawą zabierali głos pp. naczelnik gniazda Bączynski, podnaczelnik prof. Odyja, komendant konnego oddziału Karpiński, którzy gorąco zachęcali młodzież do tworzenia stałych oddziałów w celu uprawiania P. W.

Po zebraniu odbyła się lustracja gniazda, która wypadła nadzwyczaj dobrze. Zarząd okr. wyraził uznanie gniazdu, a szczególnie obecnemu prezesowi, który jako skarbnik dawniejszy, prowadził tak książki kasowe jako i dowody kasowe w wzorowym porządku. — Czołem!

Z życia naszych Towarzystw.

(rt) Towarzystwo Czytelni dla kobiet. Miejsczne zebranie Tow. Czytelni dla kobiet odbędzie się w nadchodzący poniedziałek, t. j. dnia 2 kwietnia o godz. 7.30 wiecz. w auli gimnazjum matematyczno-przyrodniczego (przy ul. Sienkiewicza). Na porządek obrad wykład na temat „Chrystus a rodzina“, melodeklamacja „W białym dwor-

ku“ (wypowie członek akad. koła miłośników sztuki „Promethidion“ w Poznaniu p. Kruszoną), deklamacje, sprawozdanie przewodniczącej z dotychczasowej zbiórki pism dla polskich robotników we Francji i dla tutejszych więźniów, ważne sprawy i wolne głosy.

Biblioteka otwarta dwie godziny przed rozpoczęciem posiedzenia; wpisywanie nowych członków oraz odbieranie składek przed posiedzeniem. Książki z biblioteki wydaje się tylko za przedłożeniem legitymacji (kwitarjusza).

Zarząd uprasza o jaknajliczniejszy udział członków oraz gości.

(rt.) „Lutnia“. Lekcja całego chóru dziś w piątek w zwykłym lokalu ul. Trynkowa. Z powodu koncertu uprasza się wszystkich członków o punktualne przybycie. — Zarząd.

(rt) Baczność członkowie chóru męskiego „Echo“. Niniejszem zawiadamiamy się członków, iż następne plenarne zebranie Towarzystwa odbędzie się w dniu 30 marca br. o godz. 20 w hotelu „Pod złotym lwem“. Z powodu bardzo ważnych spraw, obecność wszystkich członków, tak czynnych, jak i nieczynnych jest konieczna. Zarząd.

(rt) Towarzystwo sport. Olimpia — Grudziądz. Trening lekkoatletyczny odbędzie się w niedzielę, dnia 1 kwietnia br. o godz. 9,30 przedpoł. na boisku miejskim. Trening odbędzie się pod fachowym kierownictwem por. Koprowskiego. Uprasza się członków wszystkich sekcji o bezwzględne przybycie. Zarząd.

(rt) Tow. Sport. Olimpia (sekcja bokserska). Treningi bokserskie pod fachowym kierownictwem p. por. Koprowskiego, odbywają się regularnie we wtorki i piątki od godz. 19.30 w górnej sali Domu Towarzystw. Sądowski, kier. sekcji.

Ze srebrnego ekranu.

KINO „ORZEŁ“.

„Igrzysko Namiętności“. Przepiękna nowela Prospera Merimee'go Carmen nie przestaje być niewyczerpanym źródłem natchnienia i pomysłów dla wszelkiego rodzaju twórczości. Reżyserzy filmowi już kilkakrotnie czerpali z tej niezawodnej skarbnicy poezji.

Ostatnia filmowa przeróbka Carmen odbiega znacznie od źródła, różni się także od poprzednich filmów, osnutych na tle noweli Prospera Merimee'go. Raoul Walsh, twórca „Igrzyska Namiętności“, tak nazwano tym razem dzieje Carmen'y, wprowadził do tego dramatu pierwiastek nieznanego w dotychczasowych wersjach filmowych tego tematu, a mianowicie humor. Zdrowy humor. Hiszpańskiego torreadora reprezentuje stu procentowy mężczyzna i aktor Wiktor Me. Laglen.

Dolores del Rio w roli Carmen jest najdoskonalszym uosobieniem trującej pokusy i zachłannego, nieokiełzanego uczucia. Wielki talent tej niezrównanej artystki stawia ją na pierwszym miejscu wśród najsłynniejszych artystek filmowych Ameryki i Europy.

„Chińska papuga“. Jest to film rewelacyjny pod względem reżyserji. Dość powiedzieć, że realizował go głośny Paweł Leni, twórca kapitalnej „Karuzeli Udreżeń“, który z „Chińskiej Papugi“ uczynił prawdziwe arcydzieło, obfitujące w tajemnicze i niesamowite sytuacje, cieszące się wśród naszej publiczności nadzwyczajnym wzięciem. Główną rolę chińskiego detektywa kreuje artysta chiński So Jin, znany z filmu „Złodziej z Bagdadu“, a główną rolę kobiecą — Marion Nixon, słynna „Woltyżerka Cyrku Barnuma“. Akcja „Chińskiej Papugi“ rozgrywa się w Honolulu, na pustyni Mojawskiej i w chińskiej dzielnicy San Francisco, a scenarjusz, oparty na świetnej powieści Biggersa, zaciekawia widza w sposób nadzwyczajny.

Odezwa

do rodziców i młodzieży!

(Dla Kaszub i całego Pomorza.)

W doniosłej chwili, jaką Ojczyzna przeżywa — zwracam się do Was z gorącym apelem o poparcie Towarzystw Młodzieży Polskiej.

Towarzystwa Młodzieży chcą każdego członka pohnąć na drogę czynów obywatelskich i społecznych. Chcemy, by zrozumienie tej sprawy i obowiązku z niej płynących wniknęło w umysły i serca obywateli polskich, by ich wyrwało z apatii i bezczynności, a natchnęło energią czynu. Pierwszym i zasadniczym naszym postulatem jest obowiązek ideowej łączności.

Pamiętajmy, że siły wrogie nie spoczywają. Wszakże wyraźnie to widzieliśmy podczas wyborów do Sejmu i Senatu. Nasze polskie Pomorze wybrało czterech Niemców. Czy wstydzicie się z tego powodu nie musimy? A co gorsze — nawet niektórzy Polacy oddali swoje głosy na listę niemiecką.

Otóż jasno widzimy, iż gad krzyżacki wysuwa swoje brudne ręce, by zagarnąć co nasze, co polskie. Z drugiej zaś strony, musimy podnieść podupadłego ducha patriotyzmu. Właśnie to jest zadaniem Towarzystw Młodzieży. Cicha, lecz wyteżona praca dążymy do tego, aby podnieść jak najwyższą sztandar polski.

Wy rodzice, przysyłajcie nam waszych synów, niech i oni będą bojownikami o polskość naszego Pomorza. Czy to nie jest nader piękne zadanie! Ty zaś młodzieńcze, zapisz się na członka Towarzystwa Młodzieży. Brońmy więc polskość Pomorza; a wraz z nią, Polski. Waleczmy mocą naszych hasel, siłą naszych charakterów wyrobionych w Towarzystwach.

Na Ciebie młodzieńcze, patrzy Polska cała — więc bądź jej rycerzem, jej obrońcą!

(—) Alf. Janowski, nauczyciel w Kozyńskowie, członek Zarz. Okr. Tew. Młodz. na pow. kartuski.

KRONIKA TORUŃSKA

♣ MUZEUM MIEJSKIE (w ratuszu) otwarte w niedziele, wtorki i piątki od godz. 11—13. e.j. 6—7 wieczorem.

♣ KSIĄZNICA MIEJSKA IM. KOPERNIKA (Wysoka 12. tel. 940), otwarta codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godz. 9½—12 i od 16—19½

♣ BIBLIOTEKA T. O. L. przy ul. Wysokiej nr. 12 (parter na lewo), otwarta codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt od godz. 11—13 i od godz. 15.30—18.30. — Filja na Jakóbskim przedmieściu (Lubińska 44. prt.) czyn tylko w niedziele od 14—15.

♣ BIBLIOTEKA WOJSKOWA D. O. K. I BIBLIOTEKA WIEDZY WOJSKOWEJ (przy ul. Żeglarskiej, obok kasyna garnizonowego) — otwarte codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt. Wypożyczalnia książek od godz. 15 do 20-tej, czytelnia czasopism od 15—21-tej.

Z Teatru Pomorskiego.

W piątek, dnia 30 bm. z powodu próby generalnej z operetki — teatr nieczynny.

W sobotę, dnia 31 bm. o godzinie 3,30 popoł. poraz trzeci po cenach niższych (od 20 gr. do 2.40) nader piękna baśń sceniczna (Arturą Opmana) Or-Ot'a pt. „Śpiąca królewna“, wystawiona bardzo efektownie, urozmaicona licznymi ewolucjami i produkcjami tanecznymi w wykonaniu dzieci oraz corps de balet i solistek naszego teatru. W widowisku biorą udział pp.: Bojarska, Meglicka, Waczyńska, Marjański, Jede i Uliński.

Wieczorem o godzinie 8-ej premiera jednej z atrakcyjnych współczesnego repertuaru operetkowego „Tancerki w masce“, operetki w 3-ach aktach Kesslera, wyreżyserowanej niezwykle pomysłowo przez p. Witolda Zdzitowieckiego, który przygotował dla publiczności szereg niespodzianek w wielkiej rewji 2 aktu p. t. „Wszystko dla publiczności“. Uroczą tancerka będzie zawsze mile witana przez naszą publiczność p. Janina Leonowicz, jako jej partner wystąpi p. W. Zdzitowiecki; dalszą obsadę stanowią pp. Porębska, Balcerzak, Ilciewicz, Jede i inni. Szerokie pole do popisu będzie miał i tym razem balet naszego teatru, który pod kierunkiem primabaleriny p. Łucji Piechotówny wykona szereg nowych, wiele atrakcyjnych i efektownych ewolucji.

Repertuar kin w Toruniu.

♣ KINO „PAN“. Dziś w 2-eh serjach. Niedosęgniony król sensacji w swym najnowszym superszlagierze sezonu. Serja I-sza pod tyt.: „Upiory“; serja II-ga pod tyt.: „Na właściwym tropie“. Obie serje razem w jednym programie. W roli głównej: Harry Peel.

♣ KINO „ŚWIATOWID“. — Emocjonująca premiera wielkiego superfilmu sezonu pod tyt.: „Książę czy blazen“, osnuty na tle sensacyjnej po-

wieści Maurycego Dekraby. Reżyserji genialnego rosjanina Aleksandra Razumnego. W rolach głównych: Ivan Petrowicz, aktor filmowy, którego nazwisko wywołuje entuzjazm wśród najszerszych mas publiczności, niezapomniany z filmu „Orłów“ (Gehenna miłości), Marcella Albani, najpopularniejsza gwiazda ekranowa Baronówna Barbara Anienkoff oraz Oskar Homolka.

♣ KREDYTY DLA RZEMIOSŁA I DROBNEGO PRZEMYSŁU. Miejska Kasa Oszczędności w Toruniu komunikuje, że rozpocznie podział długoterminowych (30-to miesięcznych) kredytów dla rzemiosła i drobnego przemysłu, udzielanych z funduszy, przeznaczonych na ten cel przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Dogodne warunki tego kredytu (około 7 proc.) umożliwią szerszym warstwom rzemieślniczym i drobnoprzemysłowym, zaopatrzenie się w gotówkę, której brak poczyna się coraz dotkliwiej odczuwać. Pożądanym jest, by rzemiosło i drobny przemysł korzystały z tego kredytu i jaknajspieszniej składały odpowiednie wnioski do Miejskiej Kasy Oszczędności w Toruniu, celem rozpatrzenia ich i załatwienia. Jak wiadomo, podział kredytów nastąpi przez poszczególne komunalne Kasy Oszczędności.

♣ II-gi POPIS UCZNIÓW KONSERWATORJUM MUZYCZNEGO. W piątek, dn. 30 bm. w auli gimnazjum męskiego przy ul. Małe Garbary — odbędzie się o godz. 19-ej drugi publiczny popis uczniów Konserwatorium Pom. Tow. Muzycznego. Szczegóły podamy w najbliższym czasie.

♣ KRONIKA POLICYJNA. Przytrzymano 1 osobę za włóczęgostwo i żebranie i 2 za pijactwo, które po wytrzeźwieniu i przesłuchaniu zwolniono.

Szatkowski Bernard, zam. przy ul. Wybickiego 30, zgłosił kradzież firanek wartości 50 zł. Dochodzenia w toku.

Raportów za przekroczenie przepisów policyjnych spisano 45, sanitarnych 60.

Napad i strzelanina do śpiącego.

W dniu 28 bm. około godz. 2 po północy, nieznanemu narazie sprawcy, wszedł przez otwarte okno do sypialni mieszkania Paczestki Michała w Ponieczynie, pow. Kartuskiego, gdzie z odległości kilku kroków oddał cztery strzały rewolwerowe do śpiącego Paczestki.

Na szczęście strzały nie były niebezpieczne, albowiem tylko jedna kula raniła Paczestkę w lewą rękę poniżej łokcia.

Według wszelkiego prawdopodobieństwa, napad nie miał tła rabunkowego, raczej był aktem zemsty. Sprawca napadu zbiegł nie poznany.

Kto wygrał na loterii?

16-ta Polska Loteria Państwowa.

17-szy dzień ciągnięcia.

Zł. 25.000 nr. 54228.
Zł. 15.000 nr. 54695
Zł. 10.000 nr. 58761.
Zł. 5.000 n-ry: 80351 109243 126973.
Zł. 3.000 n-ry: 14810 40429 52831 60145 67112 71722 88349 101527.
Zł. 2.000 n-ry: 37306 51436 65422 74894 93948 96399 109376 110094 119610 120839.
Zł. 1.000 n-ry: 2591 13511 16797 25896 31652 36554 46843 69423 71946 72368 80228 81732 83224 99154 104728 110926 129219.
Zł. 600 n-ry: 4259 11648 18793 32844 35509 59808 63174 79344 94495 96660 97249 113705 123986.
Zł. 500 n-ry: 14961 16466 31206 38863 52736 53380 55031 61308 63900 65183 66698 68525 74386 77160 78551 78637 87406 90384 90991 95501 105234 123936.
Zł. 400 n-ry: 67 569 757 1290 3103 4801 7121 8520 10771 11859 15611 17087 17524 18517 18725 20148 20196 23392 24340 24856 24927 27727 27876 28781 31164 31377 31975 32828 34184 34477 37505 38405 39448 39936 42027 45381 46587 49133 49335 50519 51157 53643 54312 56572 56764 59369 59696 60067 64900 65873 67890 68570 68910 70352 70545 70552 71572 71970 72116 74742 75931 76002 76722 77114 77143 78860 79055 79291 79622 80389 80427 80694 83621 84238 84652 85269 85998 86666 87517 88683 90705 91880 94894 95683 95838 95885 96094 97525 98387 98412 98538 98850 102143 102998 105940 106090 107303 109130 109907 110616 111990 113542 115028 115614 116413 117078 118355 118569 119426 119973 120061 120913 122590 123715 123931 123990 124189 125391 125580 127055 127151 127177 127437 127677 129826.

Jaka praca więcej wyczerpuje fizyczną czy umysłową.

Ogólne mniemanie jest, że po spoczynku nocnym organizm ludzki tak duchowo, jak i cielesnie jest najsilniejszy. Mniemaniu temu zadają kłam doświadczenia prowadzone naukowo. Otóż zastosowanie dynamometru wykazało, że mięskły ludzkie po wstaniu z łóżka są najsłabsze. Po pierwszym śniadaniu energia mięskół wzrasta, uzyskując punkt najwyższy po posiłku południowym. Później zanika trochę, po wieczery wzrasta minimalnie, a następnie zmniejsza się w dalszym ciągu, aż do następnego ranka.

Odwrotnie ma się z siłami duchowymi. Najżywotniejsze są one bowiem po śnie nocnym, zachowują tę żywotność całe przedpołudnie, znikają szybko, aby po krótszym lub dłuższym wypoczynku wznieść się na parę godzin.

Nauka stwierdza przytem, 4—5 godzin natężonej pracy umysłowej, odpowiada wyteżeniu sił przy 8-godzinnej pracy fizycznej.

Wiadomości z Radzyna.

(Od wł. koresp. „Gońca Nadwiślański.”)

— **Kronika parafjalna.** Katolickie Stowarzyszenie młodzieży żeńskiej urządziło przez czas zimowy dla swych członkiń kurs ręcznych robótek (wyszywanie, haftowanie i t. p.). Nauki udzielały Siostry Służebniczki w tutejszej ochronce. Udział brało przeszło 20 członkiń. Pod koniec kursistki urządziły pokaz wykonanych prac dla swoich rodzin, znajomych i innych interesujących się tą sprawą. W niedzielę 25 bm. o godz. 12-tej w południe odbyło się zagajenie pokazu przez ks. proboszcza. Przełożona Nar. Organizacji Kobiet p. Knybelowa ze Skarszewa, b. po-

chlebnie o eksponatach się wyraziła, zachęcając obecnych do dalszej pracy w tym dziale.

— **Spowiedź wielkanocna** parafjan w przyszłym tak zwanym wielkim tygodniu ostatnim przed Wielkanocą, obejmuje mężczyzn i młodzieńców, oraz wszystkich, co w swoim tygodniu obowiązku wielkanocnego nie załatwili. Kierownictwo parafji dąży do tego, aby Wielkanoc, największe święto całego roku kościelnego, wszyscy mogli obchodzić „wesół”, to znaczy w zgodzie i pojednaniu z Bogiem.

Wiadomości z Tczewa.

(Od wł. koresp. „Gońca Nadwiślański.”)

— **Ostatnie zebranie Rady Miejskiej** miało tylko jeden punkt obrad a to zaciągnięcie wielkiej pożyczki inwestycyjnej w wysokości 110 tys. dolarów z Banku Gospodarstwa Krajowego, na 30-letni termin spłaty z 7% rocznie, które się płacić będzie naprzód. 70 000 dolarów będą na rozbudowę Elektrowni, Gazowni, kanalizacji i różnych dróg. 40 tysięcy dolarów na budowę nowej Hali Miejskiej. Pożyczka ta po jednogodzinnej dyskusji jednogłośnie została uchwalona.

— **Ze sportu.** W ub. niedzielę rozegrano na boisku przy szkole morskiej 2 mecze piłki nożnej. Pierwszy odbył się pomiędzy drużyną Sambor I Tczew — S. K. S. Starogard. Gra była interesująca i ostra, ponieważ każda drużyna chciała opuścić boisko jako zwycięzca. Sambor z Tczewa jednak okazała się mocniejszą. Wynik końcowy był 6:2 na korzyść Sambor Tczew.

Drugi mecz pomiędzy II drużyną Sambora Tczew i Szkołą Morską, zwyciężyła ostatnia z wynikiem 6:2.

— **Wypadek samochodowy.** Dnia 28 bm. w godzinach południowych wydarzył się w ulicy Gdańskiej wypadek samochodowy. Przez zepsucie steru wjechał samochód przednimi kołami w rów. Przechodnie pomogli szoferowi samochód wyciągnąć na ulicę, który po naprawieniu uszkodzenia udał się w dalszą podróż.

— **Nagły zgon.** Wczoraj popołudniu zmarł nagle 43-letni Paweł Wiśniewski. Znalaziono go na podwórzu w ulicy Podgórznej, gdzie leżał bez ducha. Znany był w naszym mieście jako zawodowy włóczęga i umysłowo chory. Zmarł, jak stwierdzono, na udar serca.

— **Przed Izba karną** w Starogardzie stanął dnia 27 bm. szofer Stanisław Katecki z Tczewa. Oskarżony, który jest szoferem starostwa tczewskiego, przejechał w czerwcu ub. r. 5-letniego Wi-

śniewskiego w Tczewie i spowodował jego śmierć. Sąd po przesłuchaniu świadków wydał wyrok uwalniający.

— **W ubiegłą sobotę** odbył się w pobliskim Pelplinie jarmark na bydło i konie. Przy pięknej wiosennej pogodzie zegnano dużo krów i koni. Ruch był bardzo ożywiony. Płacono za konie 500 do 1200 zł., za krowy 550—800, za prosięta, których była nadzwyczaj wielka ilość, płacono 30—80 złotych za parę.

Radjo-Program.

Piątek, 30 marca br.

WARSZAWA: 12.30 Sygnał czasu, hejnał z Wieży Mariackiej, komunikat lotniczo-meteorologiczny oraz nadprogram; 16.40—17.05 Lekcja języka angielskiego, p. Memmi Gardiner; 17.20—17.45 Transm. z Krakowa; 17.45 Transmisja z Katowic; 19.05—19.15 Komunikat rolniczy, oraz transmisja z Krakowa, notowania giełdy zbożowej krakowskiej; 19.55—20.15 Pogadanka muzyczna z cyklu „Dzieje Muzyki”; 20.15 Transmisja z Filharmonii Warszawskiej; 22.05—22.20 Komunikaty P. A. T.; 22.20—22.30 Komunikaty: policyjne, sportowy oraz nadprogram.

GDANSK: 16.00 Odczyt dla pań. Opieka i wychowanie dziecka w okresie przedszkolnym; 16.30—17.30 Słuchowisko p. t. „Bajki dolnej Elby” w układzie Klabauterna i Rullerpucherna.

WROCLAW: 16.30—18.00 Uwertury; 18.50—19.00 Transm. z Gliwic. Obrazki na czasie z Górnego Śląska; 20.10 „Hanni geht tanzen” — operetka w 3 aktach Eyslera. Wiadomości.

KRÓLEWIEC: 16.30—18.00 Koncert kapeli Scheffler z Zentralhotelu; 19.30 Lekcja hiszpańskiego dla początkujących; 20.00 Koncert symfoniczny; 22.30 Transm. koncertu z Berlina (patrz progr.).

LANGENBERG: 13.05—14.30 Koncert; 16.10—16.50 Program dla dzieci i młodzieży; 18.00—19.00 Koncert; 20.15 Wieczór nadreński.

BERLIN: 18.30 Słowo wstępne do słuchowiska „Tragaldabas” zapowiedzianego na 31 marca; 20.00 Trans. z sali Singakademii. Wieczór Schuberta. Chór, organy, tenor, alt i fortepian; 22.30 Wieczór lekkiej muzyki włoskiej.

Higjena u Eskimosów.

Jesteśmy przekonani, że chcąc zabezpieczyć się od zimna, należy włożyć ciężką i grubą odzież, by jaknajdokładniej izolować ciało od dostępu powietrza. I dlatego w czasie pobytu w krajach podbiegunowych trudno jest Europejczykowi ubrać się ciepło i utrzymać ciało w czystości.

Eskimosi, jak opowiada badacz krajów podbiegunowych, Krystjan Leden, ubierają się zupełnie inaczej i jak sam doświadczyłem, o wiele racjonalniej. Dotychczasowi badacze okolic podbiegunowych oszczędziliby sobie wielu cierpień i trudności, gdyby wzorem Eskimosów przystawali odzież swą do warunków klimatu.

Nansen wspomina nieraz, jak ciężko i nieprzyjemnie jest zatrzymać się na spoczynek w przepoconym odzieniu, gdyż ciało przenika wówczas dotkliwie zimno. Tego rodzaju nieprzyjemności są następstwem odzieży europejskiej.

W niektórych podręcznikach szkolnych czytamy, że Eskimos nie myje się nigdy, poprzestając na wytarcie ciała tranem. Istotnie Eskimos nie używa mydła, bo go nie ma, nie ma też wody gorącej do mycia. A jednak dba o czystość ciała. Nie naciera się żadnym wogóle tłuszczem, by nie zatłuścić odzieży. Używa za to kąpeli słonecznych, jeżeli tylko pozwoli na to temperatura; futrzana jego odzież jest tak skrojona, że dopuszcza do ciała w dostatecznej mierze powietrze.

Na wiosnę i w lecie widziałem nieraz Eskimosów, używających kąpeli słonecznych. Eskimos w letnim namiocie siedzi zazwyczaj pół nagi. Wśród plemion, które mają domy kamienne lub ziemianki, panuje zwyczaj, że i zimą siedzi się w domu w ubraniu bardzo przewiewnym. Nawet w domach zbudowanych ze śniegu mieszkańcy ich siedzą częstokroć obnażeni do naga.

Kładąc się w domu na spoczynek, Eskimos kładzie odzież swą ze skór rena na śniegu, by wymarznąła. A wstając, wytrzepeje kijem zmarzłą odzież. I nie lęka się włożyć przemarznętego ubrania na ciało. Według mego doświadczenia, pisze Leden, ciało rozgrzewa się w ten sposób natychmiast.

Odzież Eskimosa jest nadzwyczaj higieniczna. Stanowią ją ciężkie futra, tak jednak zeszyte, że umożliwiają zawsze dostęp świeżego powietrza do ciała. I dlatego Eskimos nie poci się nawet wśród trudów najcięższej wyprawy.

Właściwy nastrój

podczas świąt Wielkanocnych panuje w rodzinie tylko wówczas, gdy wszystkie przygotowania odpowiedni dały skutek. Przedewszystkiem musi udać się pieczywo. Dlatego radzimy nie ryzykować swych dobrych i obfitych przypraw, lecz użyć do pieczenia Dra. Oetkera proszek „Backin”, który taksamo jak Dra. Oetkera proszek budyniowy, cukier waniliowy, mączkę „Gustin” itd. otrzymać można zawsze świeże w wszystkich sklepach. Wiele nowych i cennych wskazówek do pieczenia czerpać można z nowej, barwnie ilustr. książki z przepisami Dra. Oetkera, wydanie F, którą otrzymać można za 40 gr. w wszystkich sklepach. Z książki tej dowiedzieć się można również bliższych szczegółów o doskonałym aparacie do pieczenia „Czarodziej”, na którym przy małym płomieniu gazowym można piec, smażyć i gotować.

Dr. August Oetker, Oliwa.

Najlepsze

PIANINA pierwszej jakości

odznaczone złotymi medalami
znajdziecie Państwo tylko w

fabryce fortepianów **B. Sommerfeld**

Groblowa 4 Filja Grudziądz Telefon 229

Fabryka i skład główny

Bydgoszcz, Sniadeckich 56. Tel. 883.

Najstarszy skład w miejscu z największym wyborem.

Książki pożyteczne.

DZIEJE POLSKI Napisał Józef Balaban. Książka przedstawia bardzo obszernie, przystępnie i ciekawie historię Polski od zamierzonych dziejów, aż do ostatnich czasów. Duży format 685 stron druku, 266 rycin, piękna kolorowa okładka. Cena 1,10 zł., z przesyłką poleconą 1,10 zł.

USTAWA O UBEZPIECZENIU PRACOW. UMYSŁOWYCH obow. z dn. 1 stycznia 1928 roku. Cena 2.— zł., z przesyłką poleconą 3,75 zł.

USTAWA O OPLATACH STEMPLOWYCH i alfabetyczny skorowidz. Cena 1,20 zł., z przesyłką poleconą 1,95 zł.

PIERWSZA KSIĄŻKA RADIO-AMATORA Napisał Wacław Szczepny popularny wykład i praktyczne wskazówki do budowy radioodbiorników. W teście liczne rysunki. Cena 2,50 zł., z przesyłką poleconą 3,25 zł.

NAUKA RACHUNKOW dla samouków. Napisała Helena Statlerówna. Cena 2-oh tomików 0,85 zł., z przesyłką poleconą 1,60 zł.

Do nabycia:

W KSIĘGARNI WIKTORA KULERSKIEGO („Gaz. Grudz.”)
Grudziądz—Tuszewo

i Ekspozyturze Księgarń w Grudziądzu, ul. Wybickiego nr. 2.

Maszynistka

pisząca biegle, władająca językiem polskim i niemieck., poszukuje posady. Zgł. do Adm. Gońca Nadwiśl. pod nr. 2768.

Zgubioną

książeczkę wojskową na nazwisko Teofil Zawitowski niniejszem uniawiam.

Przyjmuję bieliznę do prania

w domu i poza domem.

D. Zakrzewska,
ulica Wybickiego nr. 47
wpodwórzu na lewo i pto.

Zgubioną

książeczkę wojskową na nazwisko Antoni Cimnicki uniawiam. (804)

Poszukuję

Pań i Panów do sprzedaży bardzo pokupnych artykułów. Zarobek dzienny 20 zł. Wiadomość ul. Toruńska 30, Hotel. (2823)

Znane od 30 lat Kursa
dyr. Bergera

Toruń, ulica Żeglarska 25

20 systemów maszyn biurowych, wykłady oksygowości, bilanse, rewizji, stenograf., języki.

Na Wielkanoc

**najmodniejszy płaszcz
najmodniejszą suknię
najmodniejsze ubranie**

po najniższej cenie i w największym wyborze
zakupicie w

„BAZARZE”

właśc.: FABIAN HERNES

Grudziądz, róg Rybiego Rynku

P. T.

Szanownej Publiczności Grudziądza i okolicy podaje do łaskawej wiadomości, że pod firmą

**Wielkopolska
Fabryka Cukru Pudrowego**

Ha - De - Ge

wł.: **Hugo Degusan**

otworzyłem fabrykę cukru pudrowego. Nowoczesny materiał maszynowy daje mi możliwość dostarczania pierwszorzędnego towaru w najkrótszym czasie.

Zaznaczam, że istniejący dotychczas interes towarów kolonialnych dalej prowadzę.

Dziękując Szan. Publiczności za udzielone mi przez lat 20 dowody zaufania, proszę o łaskawę poparcie mego nowego przedsięwzięcia.

Z poważaniem

HUGO DEGUSAN

Fabryka cukru pudrowego i skład Kolonialny
Grudziądz

Toruńska 32 róg Brackiej Tel. 696.

Najtańsze wyborowe

wina

owocowe poleca

Wytwórnia Win Krajowych,
Grudziądz, Dworcowa 23/25

Na sezon wiosenny

poleca firma

Szyk warszawski,
wielki wybór *konfekcji męskiej, damskiej i dziecięcej* oraz *kapelusze damskie* w wielkim wyborze, tamże bielizna i pończochy po cenach bardzo niskich.

**Toruń,
ul. Szewska nr. 3.**

Biuro prawnicze

Fr. Szymała

Grudziądz, Mickiewicza 33
załatwia fachowo i tanio sprawy hipoteczne, kontraktowe, procesowe, egzekucyjne, karne i podatkowe. 1795

Potrzebna paniątka z dobrej rodziny, rzetelna, umiejąca władać językiem polskim i niemieckim jako **ekspedjentka**

do składu pieczywa i wyrobów cukierniczych. Świadectwa wymagane. Wiadomość: ul. Chełmińska 76, **Waškowski.**

KOSCI

wszelkie kupuje
Fabryka Przetworów Kostnych

„OSSA”

Zgłoszenia listownie:
WARSZAWA, Złota 75, Gepner.

Pisanki na Wielkanoc!

Dokładne wskazówki i przepisy robienia pięknych pisanek na Wielkanoc znajdują się w książce pt.:

PISANKI.

Książkę tę w cenie 1.50 zł. z przesyłką poleconą 2.25 zł. można nabyć

w **KSIĘGARNI WIKTORA KULERSKIEGO** („Gazety Grudziądzkiej”), Grudziądz - Tuszewo, Tel. 811 i 812 oraz w Ekspozyturze Księgarni w Grudziądzu, ul. Wybickiego 9. Telefon 147.

WITAMINY

EMULSJI SCOTTA

Polecam

Farby, Lakiery, Pokost

poleca najtaniej
A. Kotlenga, Grudziądz,
Mickiewicza 6. Tel. 269.

„OKAZJOPOL”

Rzeźalniana 22.
Sprzedaż za bezcen sypialnie, kino wędrownie, maszyny do szycia, szewskie, damskie, krawieckie, rowery, meble pojedyncze, obrazy, ubrania, gramofony. Teodolit uniwersalny, opalograf, sortownice do kaszy oraz wszelkie używane przedmioty. Przyjdź i przekonaj się!

zarazem poszukuje: kucharz, hotelowych, gospodyń na majątki, kucharek pokojowych i służących do miasta i na powiat. 2819

Zarobkowe Biuro Pośrednictwa Pracy
Teresa Marszałkowska,
Grudziądz, Rynek 15.

1-3 pok. mieszkania
poszukuję od zaraz. Placę czynsz za rok z góry i ewentualny remont. Oferty do Admin. Gońca Nadwiślańskiego pod „Fem”.

Najkorzystniej ogłaszać się
w Gońcu Nadwiślańskim,

Rejon. Intendentura Toruń

sprzedaż z wolnej ręki największej dającemu

rozmaite przedmioty kwaterunk.

Pertraktacje ustne odbędą się w dniu 3 kwietnia br. o godz. 10-tej przed południem w Rej. Intend. Toruń, ul. Łazienna 11.

Do pertraktacji będą dopuszczeni tylko ci refilektanci, którzy okażą chęć kupna i odbioru wszystkich przedmiotów, wystawionych na sprzedaż, które można oglądać w Toruniu, ul. Mostowa.

Zapłata natychmiast gotówką. (2650)

Zawiadomienie.

Uprzejmie zawiadamiam, iż z dniem 15tym marca 1928 r. przeniesiony został mój skład obuwia z ulicy Szewskiej na ulicę Szerszą 26 róg Szczytnej 28 naprzeciw „Apteki Radzieckiej” pod tą samą firmą

najtańsze źródło obuwia

właśc.: **H. NIEDER, Toruń, ul. Szersza nr. 26/28.**

Staraniem moim będzie Szan. Klienciele zadowolony. Nadmieniam, iż skład mój jest bogato zaopatrzony w **wszelk. rodzaju obuwia** sezonowego w różnych kolorach.

**H. NIEDER, Toruń
ul. Szersza nr. 26.**

Samochód 5 osobowy

limuzyna, 10/40 km., 6 cylindrowy, prawie nowy, z 6 kompl. kołami, pod dogodnymi warunkami tanio do sprzedania. Zgłoszenia: Skrytka pocztowa 44 Grudziądz. (2654)

P. T.

Szan. Publiczności Grudziądza i okolicy podaje do łaskawej wiadomości, że dla udostępnienia moich wyborowych wyrobów otwieram w **sobotę, dnia 31 marca br. przy ul. Mickiewicza 32**

filiję mego składu cukierków i czekolad własnego wyrobu.

Proszę o łaskawę dalsze zaszczytowanie mnie swoim zaufaniem dotychczas darzonym z poważaniem

**Maks. Łojewski, fabryka cukierków,
Grudziądz, Toruńska 9. Filija: Mickiewicza 32.**

Belki żelazne

wszystkie profile zawsze na składzie, taksamo

drut kolczasty

używany tanio oddam

M. NACHEMSTEIN I SKA

Toruń, Telefon 519. (255)

Ogłoszenie.

Od dnia 1 kwietnia rb. tramwaje kursować będą przez cały dzień, t. j. od godz. 7-ej rano do godz. 20-ej co 5 minut. Ceny za przejazd są następujące:

- 1. Linja Dworzec — ul. Lipowa 20 gr.
- 2. Linja pl. 23 Stycznia — ul. Chełmińska 15 „
- 3. Dzieci do lat 14 na obydwóch liniach 10 „
- 4. Wojsko do rangi starszego szeregowca 10 „
- 5. Inwalidzi za okazaniem wykazu 10 „
- 6. Zeszyt na 10 jazd 1,75 zł.
- 7. Karty miesięczne osobiste 8,50 i 13,50 „
- 8. Karty miesięczne nieosobiste 18,00 „

Miejskie Tramwaje, Elektrycznia i Wodociągi
Grudziądz. (2877)

Sprostowanie.

Odnosnie do ogłoszenia z dnia 30 marca br. pod nr. 2676, zaznaczam, że rzeczy sprzedawane się mające dnia 31 marca rb. należą do p. Idzińskiego, gdzie są w przechowaniu przy ul. Fortecznej nr. 14. (2815)

Jaranowski, komornik sądowy.

Przymusowa licytacja

odbędzie się dnia 3 kwietnia rb. o godz. 12 w południe u p. Mierzyńskiego w Wydrznie. Sprzedawać się będzie najwięcej dającymu

160 ctr. pszenicy

za zaległe składki inwalidowe oraz koszty egzekucyjne. (2876)

Grudziądz, dnia 29 marca 1928 r.

Przewodniczący
Starosta
(A. Czarliński).

Nr. dz. 486/28 U. U.

Sprzedaje

Oberża
nowe zabudowanie za 6500 zł. sprzeda Makowski Bładzikowo, poczta Zeli-strzewo, stacja kolej. Puck.

Pies
dobermann, tanio na sprzedaż. Czarnecki, Plac 23-go Stycznia 13. (2814)

Dobrze
utrzymany, jak nowy, półkryty powóz na 1 i 2-konny uprząż zaraz na sprzedaż

Toruń, Chełmińska Szosa nr. 62. (2648)

Większą ilość 1882

kolczast. drutu
i żelazo do użytku oddaje korzystnie Tusz. Grobla 36

Parcela
w ogródkach obok parku miejskiego do sprzedania. Wiadomość ul. Sienkiewicza 25/l. na prawo.

Samochód
FORD typ 1927 na dogodnych warunkach na sprzedaż. Wiad. Hotel Karłowicz, ul. Toruńska 30.

Duży wózek
dziecięcy, dobrze utrzymany, niklowy, marki „Brennabor“, korzystnie na sprzedaż. Kwiatowa 9 I ptr. lewo.

Bufet
kredens i 6 krzesel dębowych na sprzedaż. Kwiatowa 28 II. ptr. (2806)

Kropla po kropli...

Każdy krok na twardych obcasach skórzanych zużywa niepotrzebnie mięśnie i nerwy. Wstrząsa niejako całym organizmem, a tysiąc kroków dziennie przebytych oddziałuje podobnie na naszą fizyczną i umysłową odporność, jak krople wody, wyżłabiające kamień. Noście obcasy gumowe **BERSONA!** Dają one wolny od wstrząsu, przyjemny chód, oszczędzają ciało i nerwy i stały się niezbędne dla każdego kulturalnego człowieka. Żaden zbytek — są tańsze i trwałe niż skóra.

Obcasy Bersona to zdrowia ochrona.

W. Szpanowski
właśc.: Fabian Hernes
Grudziądz
Wybickiego 6/8 Filja: Stara 7.

poleca na sezon wiosenny
obuwie damskie męskie dziecięce
Znany wszystkim największy wybór na miejscu uzupełniam przez wielkie transporty obuwia ostatn. modeli.
Ceny przystępne.

Dziecięcy duży wózek

korzystnie na sprzedaż. Kępowa 3 II p.

Mieszkania

Próżnego pokoju
nadającego się na biuro na parterze lub I piętrze, w śródmieściu, poszukuje Groszewski, Hotel pod „Trzema Królami“, Mickiewicza nr. 27. (2802)

Pokój umebl.
z użytkowaniem kuchni do wynajęcia Trynkowa 14.

2 pokoje
na biuro, możliwie w centrum miasta, poszukuje od zaraz. Oferty do admin. „Gońca“ pod nr. 2822.

Poszukuję 4-6 pokojow. **mieszkania** z łazienką i wszelkimi wygodami. Oferty do admin. „Gońca“ pod A. H.

Poszukuję 4-pokojowe mieszkanie. Czynnosc według umowy. Ofer. piśm. składać w adminstr. Gońca Nadw. (2805)

Pokój umebl.
do wynajęcia Strzelecka 7, part. I. (2769)

Poszukuję 2 pokoje umeblowanych z kuchnią, ewentl. wspólną. Oferty do Gońca Nad. pod nr. 2812.

Przy rodzinie **pokój z utrzymaniem** do wynajęcia. Wybickiego 31 II p.

Pokój umeblowany dla inteligentnego Pana do wynajęcia. Wiadomość w adm. Gońca.

Wolne posady

Panienska
czternastoletnia z inteligentnej rodziny potrzebna do 5-letn. dziewczynki Dr. Kisielska, Lipowa I. 35. Zgl. od 2-4-ej.

2 czeladników

kolodziejskich na powozy, nieżonatych, poszukuje od zaraz. Gastaw Block. Jabłonowo (Pomorze). (2681)

Służąca

umiejąca dobrze gotować potrzebna od zaraz. (2803) Kasyno Podoficerskie 64 p. p., ul. Lipowa.

Praktykantów biurowych

z ukończoną Szkołą Handlową lub wykształceniem średnim poszukujemy. Of. piśmienne nadsyłać: Grudziądz, skrz. poczt. 16.

Ucznia

z uczciwej rodziny od zaraz poszukuje Julian Guss, m. zegarmistrzowski. Wybickiego 6-8. (2878)

Dziewczyna

porządna do prac domow. i dzieci od 1.4. potrzebna. Zgl. Zietakowa, Tuszewska Grobla 24. (2816)

Młodszy robotnik

od 16-20 lat, uczciwy i sumienny, może się zgłosić. J. Sztulmann i Syn, Radzyńska 18 I piętro.

Służąca

do wszystkiego potrzebna od zaraz. Zgl. ul. Sądowa I Gońca Nadw. pod nr. 2805.

Gońca

poszukuje od zaraz Lukullus, Grobłowa 11.

Krawcowa

podręczna, potrzebna od zaraz. Lipowa 41 p.

Stoly i Krzesla
wszelkiego rodzaju do pokoi jadalnych kupuje się najkorzystniej w interesie specjalnym przy ul. Grobłowej 59.

Ogłaszajcie
w Gońcu Nadwiślańskim

Goniec Nadwiślański wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt i kosztuje przy odbiorze w administracji 2,50 zł. miesięcznie, 7,50 zł. kwartalnie; przez pocztę lub u listonosza miesięcznie 2,86 zł., kwartalnie 8,58 zł., w opasce w Polsce 4,00 zł. miesięcznie, 9,48 zł. kwart.; zagranicą równowartość 4,75 zł. mies., 14,25 zł. kwartalnie. Ogłoszenia kosztują 12 groszy od wiersza milimetrowego jednolamowego na stronie ogłoszeniowej, wśród tekstu 50 groszy, przed tekstem 1,00 zł. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 15 groszy, każde dalsze 10 groszy. Dla poszukujących pracy 50% zniżki. Przy częstszym powtarzaniu ogłoszenia odpowiedni rabat. — Dla członków Spółdzielni osobny rabat. — Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. — Omyłki w ogłoszeniu nie upoważniają do żądania zwrotu gotówki, ani też nie obowiązują administrację do bezpłatnego powtórzenia anonsu, jeżeli temsamem treść ogłoszenia nie jest zasadniczo zmieniona. Redaktor naczelny: Leon Sobociński, w Grudziądzu. Redaktor odpowiedzialny: Leon Doliński w Grudziądzu. Nakładem: Spółdzielni Wydawniczej „Zjednoczenie“ z o. o. w Grudziądzu. — Naczelny redaktor przyjmuje od godz. 4-5 popoł. — Rękopisów nie zastrzeżonych Redakcja nie zwraca. Druk.: Zakł. Graf. W. Kulerskiego w Grudziądzu.